

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér
minden következőnél 16 fillér
Nyitattár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, január 22.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A reáliskola áthelyezése.
- Az igazságügyi tárca.
- Adóhivatali tisztviselők mozgalma.
- Apponyi Aradon.
- A szerelmes betörő.
- A Lloyd-palota új terve.
- Tárca: A néptanítók sóhaja.

A reáliskola áthelyezése.

Arad, január 21

Az aradi iskolaügynek azon eseményei közül, amelyek Apponyi Albert válas- és közoktatásügyi miniszter vasárnap látogatásába kapcsolódtak, a legérdekesebbek egyike az aradi főreáliskola új épületének egyszerre aktuálissá vált kérdése. A miniszter, akinek az első pillanatra szemébe ötlött, hogy mily szerényes szorultságban kénytelen a főreáliskola a liceum épülete egy részén meghúzódni, készséggel megígérte a támogatását ahhoz a tervhez, hogy az aradi főreáliskolát külön, megfelelő épületben helyezték el.

Az avatatlanok előtt különösnek tűnhetik föl, hogy a liceum, amelyben néhány év előtt az aradi állami tanítóképző is helyiségeket kapott, s három intézetnek volt otthona, most két intézetnek is szűk. Hát hiszen valahogy el lehet helyezni a két iskolát is, de ez az alkalmazkodó, kényszeredett elhelyezés akadályát mindkét intézet fejlődésének, csökkenti a tanítás eredményét; s utját állja annak, hogy ezek az iskolák a hivatásukkal kapcsolá-

tos kulturális célokat is kelő mérvben szolgálják.

A két intézet egymáshoz préselt voltának következtése, hogy az aradi főgimnázium egyes osztályai állandó zsúfoltságban vannak. Az első és második osztály még párhuzamos, de a harmadik osztály párhuzamossá osztását esztendő óta hiába sürgetik, s ennek folytán a harmadik osztályba évek óta több diákot gyömöszölnek, mint amennyit a szabályok megengednek. A felsőbb osztályokban is igen nagy a hallgatók száma, a mi sokat levez a tanítás intenzitásától. Más, Aradhoz hasonló városokban két főgimnázium is van: Debrecenben, Temesvárott, Szegeden; mindenütt egy felekezeti és egy állami. Ha már Aradon csak egy van, — miután aligha van felekezet, a melynek szándéka lenne ily iskolát létesíteni nálunk, — legalább adja meg az állam, a gimnáziumi iskolafentartója annak lehetőségét, hogy a gimnázium 522 tanulója megfelelő oktatást és elhelyezést kapjon.

Az aradi főreáliskola a liceum épületében úgy szorog, akár a kelletlen vendég a háznál. A jövő iskolája ez, a melynek Aradon, a műszaki alkotásokban, vasuti összeköttetésben gyarapodó, (vagy legalább gyarapodni kívánó) városban kétszeres jelentősége van, amelynek forgalma óriási módon megnövekedik, mihelyt a második műegyetemet, vagy ehhez hasonló főiskolát Aradra helyezik; s ez az iskola ma még kénytelen beérni azokkal a helyiségekkel, a melyek ép jutnak neki. Nemcsak osztályai, hanem a reáliskolai tani-

tásnál különösen fontos szertárak — az egy, mintaszerű vegyészeti laboratóriumon kívül — szoronganak, nem tudnak fejlődni, s csak fogyatékosan tehetnek eleget céljaiknak.

Azonban a tanítás eredményes voltán kívül, egyéb, általánosabb érdekek is kívánják, hogy a főreáliskola külön épületet nyerjen. A liceum épületében van Arad egyik szellemi kincse, büszkesége: az Orczy-Vásárhelyi könyvtár, teljesen rendezett állapotban. Nemcsak kódexek, kéziratainak ritkasága, régi patinája teszi ezt értékesé; hanem kimeríthetetlen forrása ez mindenféle tudományos kutatásnak, történetiről munkának. De ez holt kincs, mert ugyszólván hozzá nem férhető. Ha ellenben a reáliskola mai helyiségei szabadddá válnak, akkor jut néhány szoba az Orczy-Vásárhelyi könyvtár mellé olvasóteremnek, amely egész nap a közönség rendelkezésére állhat.

Mind a gimnázium, mind a reáliskola, mind az ezeken kívül álló kulturális szempontok érdeke egyformán követeli, hogy a főreáliskola külön, modernül berendezett épületben töltsen be hivatását. Hogy ezt miy módokkal valósítsák meg, azon bizonyára nem fog az ügy megrekedni. Hír szerint a miniszterrel folytatott tárgyalások során a megoldásnak arról a formájáról beszéltek, hogy az épületet a város építse, s az erre feleendő költségen annuitását az állam fizeti a bér összegével. Akár erről lesz szó, akár másféle kivitelről: a városnak minden, tőle kitelhető támogatást meg kell adni hozzá,

A néptanítók sóhaja.

— Apróságok a miniszterfogadásról. —

Fiaker-kocsinak lenni nem tulságosan jó, néha azonban mégis tűrhető dolog. Így miniszterjárás idején, mikor sok a kocsin ülő ember, mikor mindenki remél legalább is egy barátságos kézszorítást, vagy ígéretet, ilyenkor kellemesebb a kocsisi foglalkozás. Ilyenkor megnyílnak a szívek és megnyílnak a zsebek, a borralalók jó kedvvel és bőséggel gurulnak s a fiakeres konstatálja, hogy igaza volt a költőnek, mikor megjósolta, hogy lesz még egyszer ünnep a világon.

Példának okáért igen elsőrendű ünnep az Apponyi Albert fogadtatása is, amelyet a kalendárium-csinálók bizonyára így neveznének el: a néptanítók sóhajának ünnepe. Ebből az alkalomból ugyanis igen bőven hangzottak fel a népéletből ismeretes néptanítói sóhajok, melyek többnyire a csekély fizetés körül forognak és fizetésemelési óhajban csucsosodnak ki.

Az ünnep lényege az, hogy Apponyi Albert gróf reggel hét óra 10 perckor megérkezett Aradra. A vonat, mellőzve a miniszter iránti tiszteletet, ismét késett, ami főleg Kovács Vincének fájt. Ő, aki a tanítók küldöttségével igen pontosan megérkezett egy félórával a menetrend szerinti idő előtt, érthetetlennek találta a gőzmasina késését. Elő-

vette noteszét és egy igazolatlan félórát akart belejegyezni, de később meg gondolta, hogy e szent napon fel kell függeszteni a tanári ridegséget. A tanítók között különben is igen vig volt a hangulat, különösen a küldöttség háttérében, ahol három népoktató egy negyediket támogatott. Ez a negyedik ugyanis tekintélyesen támo lyogott, állítólag azért, mert éhezett, ami azonban nem gátolta abban, hogy igen jókedvűen ne dudoljon egy nótát, amely bizonyos sógor és a jó bor közötti viszonyt foglalkozik.

A Perronon igen különös volt a helyzet. Nem látszott más, csupán egy Vince egy rendőr és így tovább. Vince ugyanis annyit és oly gyorsan mozgott, hogy amerre fordult az ember, mindig őt látta. Rendőr pedig annyi volt, hogy az ember kezdte nem érteni, miért történik éjszakánként a Rácfertályban annyi jogsérelem. Rendőrkapitánytól segéd tisztig mindenféle fokozat volt jelen. A gáji lovasrendőrök mély megvetéssel nézték gyalogos kollégáikat, a titkos rendőrök pedig erőteljesen titkolódtak. Ennyi rendőrrel a japánok sokkal korábban vették volna be Port Arturt, mint Nogi tábornok seregeivel. Híre járt ugyanis, hogy a szociálisták több ágyut rendeltek Kruppnál, direkt az Apponyi fogadtatására. Ezt az ovációt akarta megakadályozni a rendőrség. A szociálisták azonban a vasárnapi munkaszünetre való tekintettel aludtak, mint egy ágyu.

Jött azonban a vonat. Még meg sem állott és Kovács Vince már meghatottságtól remegő hangon nyitotta ki a szalonkocsi ajtaját. Hosszantartó, lelkes éljenzés. Beszéd. Azután megint hosszantartó és lelkes éljenzés. Végül megindul a menet a városba. Legelől két lovasrendőr, akik barátságosan leterelik az ut közepéről a kocsikat. Ilyenformán:

— Az apja cifra istenfélelmét kendnek, bujjon félre kend azzal a talyigával! Nem látja, hogy a kegyelmes ur gyün?

A két lovasrendőr után nyitott kocsiban jön Sarlot Domokos. A hidegre való tekintettel a főkapitányi tekintély mellett felvette a szibériai bundáját is. Az utánajövő kocsiban Varjassy Lajos ül Apponyival. Beszélgetnek.

— A harmadik egyetem? — kérdi Varjassy.

— Oh ami Polónyit illeti — feleli a miniszter, — az már rendbe hozta a szénáját.

És így tovább. Megérkeznek a városházára, ahol János, a hajdu, teljes díszben vár. A teljes díszhez tartozik, hogy a város jövő évi zárszámadásában ilyen tétel is lesz: fél kiló bajuszpedró: 2 korona. No, ha emiatt nem interpellál Steiner Jakab, akkor vége a világnak.

Jönnek az iskolalátogatások. Elemi iskola, polgári iskola, román tanítóképző, izr. iskola, főgimnázium... No most! Szenzáció lesz: Apponyi

— ha az állam komolyan fogja fel ebbei köteleességét.

Az egyetemekért folytatott láрма zür-zavarában talán kicsinyesnek látszik, hogy egy már meglevő középiskola külön épületének tervét olyan jelentősnek tartjuk. Azonban, ha a harmadik egyetemhez való jogunkat nem is adjuk fel, nem szabad elhanyagoltan, betegesen hagyni a középiskoláinkat, különben az olyan urhölgy színében fogunk látszani, aki brüsszeli csipkét szeretne hozatni a selyemruhájára, mialatt a lyukas cipőjén a harisnyája kacérkodik az utca sarával.

Az igazságügyi tárca.

Veszélyben a sajtószabadság.

(A képviselőház ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 21

A szombati izgalmak után hétfői hangulatban folytatják ma Polónyi Géza tárcájának tárgyalását. A Ház egészen üres: s azok a képviselők is, akik itt vannak, künn a folyosón beszélgetnek azokról a kérdésekről, melyek a Polónyi-ügy kapcsán kerültek napirendre. Polónyi Géza is részt vett a folyosói társalgásban és a sajtó dolgában ezt mondta az egyik csoportban:

— Méltatlan ráfogás és rágalom, hogy én a sajtószabadsághoz akarnék nyulni. Éppen megfordítva, meg akarom erősíteni a sajtószabadságot s törvényben taxative fel akarom sorolni azokat az eseteket, mikor az előzetes lefoglalást meg lehet csinálni. Ezt is az újságírók közreműködésével, az ő tanácsuk alapján kívánom tenni.

Ez a kijelentés azonban éppen nem nyugtatta meg az újságírókat sem, a képviselők liberális érzésű csoportját sem.

(Folyó ügyek.)

Az ülést Justh Gyula elnök pontban tíz óra kor nyitotta meg. Több elnöki előterjesztés után Szatmári Mór, a munkásügyi bizottság előadója bemutatta a bizottság jelentését a munkások balesetbiztosítására vonatkozó törvényjavaslat tárgyában s kéri azt kinyomatni, szétosztatni és annak idején napirendre tűzni.

A Ház ilyen értelemben határozott.

(A sztrájk törvény.)

Emőd, József: A tőzsde reformjáról és a fedezetlen határidőzsetek korlátozásáról szól. Örömmel hallotta az igazságügyminiszter pro-

gramját, de mégis kénytelen felszólalni a fedezetlen határidőzset megszüntetése tárgyában. Ez a fedezetlen határidőzset, mely a budapesti áru-értéktőzsde egyik főüzletága, jogalap nélkül álló ügylet, melyet tisztán csak a spekulációra alapítanak, a szegény földmivelő nép kiszákmányolására. Ez az ügylet megszüntetendő, ez ellen nem is szól érv s csak a mult politikájának szereplői érthető érdekekből ragaszkodnak a vagyonszerzésnek e törvénytelen módjához. A sztrájk törvényt sürgeti meg és ebben minden intézkedést meg kell tenni, hogy az aratósztrájkot lehetetlenné tegyék. Szerényi a vízvezeték, gáz- és vasuti sztrájkot akarja az új törvényben megakadályozni. Pedig ha nincs gáz, van petroleum, ha nincs vasut, akkor van lovasszekér, de ha nincs aratómunkás, akkor nincs buza és nincs kenyér. Ő megköveteli, hogy az aratósztrájk ellen szóló rendszabályokat vegyék be a törvénybe. A sztrájkot csak katonaság közbejöttével lehet letörni.

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy ez a tárgy a földmivelésügyi tárca keretébe tartozik.

Emőd, József: Az 1848. évi II. törvénycikk a most készülő sztrájk törvénnyel kiegészítendő. A cselédtörvényről beszél.

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy szorosan ragaszkodjék a tárgyhöz, mert a cselédtörvény végrehajtása azelőtt sem, a jövőben sem lesz az igazságügyi tárca tárgya.

Emőd, József: Meghajlik az elnök előtt, mert...

Elnök: A házszabályok előtt!

Emőd, József: ... az elnök hatalmasabb.

Elnök: A házszabály a hatalmas!

Emőd, József: A költségvetést elfogadja.

(Sajtószabadság-védelem.)

Kelemen Samu: Az igazságügyminiszternek a sajtószabadságról tett kijelentéseivel foglalkozik. Kérve kéri a kormányt, ne is gondoljon arra, hogy a sajtó legteljesebb autonómiájához nyul. A kenyér nélkül meg lehet lenni, mert a kenyeret pótolhatni, de a gondolat nélkül nem. A sajtó minden nemes küzdelemnek, minden jogos célért való törekvésnek a vezető harcosa s halálos bűn volna jogait csak érinteni is. A gyülekezési és egyesülési jog érintetlensége szintén közérdek. A büntető törvény reformjáról szól. Nagy elmék műve a magyar büntető törvény, de figyelmeztet arra, hogy szociális érzék nélkül készült. Mi csak a fegyházzal tudunk dolgozni. El kell törölni a kategóriákat, a minimumokat, hogy a bíró lelkiismeretét feloldjuk a paragrafusok beklyói alól. A feltételes elítélést sürgeti. A törvénynek oltalmaznia, felemelnie is kell, nemcsak öklével lesújtani. A végrehajtási törvény megváltoztatása a legégetőbb jogi szükségek közé tartozik. Ellene van a „homes tead” intézményének, mert nem bizonyos abban, hogy ez az intézmény a gyakorlatban beválja-e a hozzáfűzött reményeket. A földbirtok

latják a miniszternek az épület készítőit és Albert A dor szobrását.

— Feltűnően jó a szobor, pedig nem is ültem hozzá! — mondja a miniszter. Azután kézfogások jönnek és éljen, éljen, éljen, a miniszter megnézi az épületet. Mindent, még az olyan pajkos helyeket is, mint a gazdasszony lakása, meg az izé. Ilyen lelkiismeretes miniszter még nem volt Magyarországon.

De gyerünk át a városházára, amelynek kapuján éppen most fordul ki Arad köz- és magántudosa, Timon Zoltán, aki a miniszterlátogatás öröme felesapott magánköltőnek is. Nagy paksamétát cipel a hóna alatt: csupa röpiveket. A röpiveken van egy vers a borról, egy másik vers az ember szeméről, amely Timon szerint közönséges durvány és az ember kobakjáról, melyben alig másfél kilót nyomó tekervényes kocsonya található. Van ezenkívül a röpíven egy gyökvonási művelet is, mely fölöttébb ötletesen bizonyítja be, hogy ennek a szerencsétlen országnak igen csekély a műveltségi közepánya. A magánköltő szét akarta osztani a röpiveket, a rendőrök azonban a gyökvonási jelben határozottan szocialista izgatást fedeztek fel és nem eresztették a terembe a bus póétát.

A városháza udvara valóságos ostromállapotot képzel mutatja. A rendőrök tömege nyüzsgöl lent. Amíg az ember a harci képet bámulja, észre sem veszi, hogy bent már javában

hitbizománya helyébe az értékpapírok hitbizományát kell tenni. Állampapírjaink így független helyre jutnak. Polemizál Baross Jánossal, aki a kis hitbizományok képtelen eszméjét vetette fel. A költségvetést elfogadja. (Helyeslés.)

Elnök: Az ülést tíz percre felfüggeszti.

(A bírák titkos minősítése.)

Szünet után Polónyi Géza igazságügyminiszter szükségesnek tartja, hogy egyes félreértéseket eloszlasson. A sajtóról való nyilatkozatát félreértették vagy szándékosan félremagyarázták. Mielőtt erre rátérne, visszatér szombati beszédének egyik passzusára, amelyben a váltótörvényszéknél divó borralaló-rendszerről szólt. Kijelenti, hogy nem a kezelő személyzetre célozott. A titkos minősítési rendszer nyugtalanítja a bírói kart. Ő a maga részéről, valahányszor rossz titkos minősítést kapott egy bíróról, mindig a lehető legkörülményesebb volt. Fődolog az, hogy segítsünk az eddigi rossz gyakorlaton. Egyelőre azt hiszi, hogy minősítés nélkül előléptetéseket eszközölni nem lehet, de az a kérdés, hogy kik csinálják a minősítést és mi a módszer.

(Visszaállítják a cenzurát.)

Soha életében nem tapasztalta, hogy egy kérdésben oly könnyen félremagyaráztassék egy kormány álláspontja, mint a sajtó-ügyben. A jóbírszemű emberek számára ismétli álláspontját. Ő az államérdek védelmét emlegette. E mögött nem lehet kísérleteket látni. A törvényhozás termében nem is foglalkozik mással, mint az államérdek védelmével. Ha valaki ezt az eszmét tartja szem előtt, mindent el kell követnie, hogy az eszmét védelmezze. Nézzük, hogy mi is az az ugynevezett reakció, amivel a kormányt vádolják. Fölolvassa a büntető perrendtartás rendelkezéseit, amelyet a privilegizált liberalizmus alkotott.

Vád Arél: Azok szabadulvőbbek voltak, mint ön! (Zaj.)

Polónyi Géza fölolvassa az előzetes lefoglalási eshetőségekről szóló szakaszt. E szerint a liberális kormányok minden esetben megengedték a lefoglalást. Már most jön a reakció...

Vlad Aurél: Már itt van! (Nagy derűtség.)

Polónyi Géza: és a sajtó legtisztelendőbb embereiből anketét akar tartani.

Ráth Endre: Pályi Edével is? (Derűtség.)

Polónyi Géza: hogy a sajtótörvényt kellő módon reformálja. Ő azt hiszi, hogy az előzetes lefoglalást Magyarországon főn kell tartani, de meg kell állapítani az eseteket, amikor ezt meg lehessen csinálni. Igaz, hogy az előzetes lefoglalás egy az előleges cenzurával, de az állami érdek azt követeli. A sajtónak megvan a maga nemes hivatása. Ezt láttuk a nemzeti küzdelem idején is, de az erkölcstelen sajtó nagyon veszélyes, mert lehetetlen türni, hogy egyes lapok előtt semmi sem szent, sem a családi szentély, sem a magánbecsület. Államérdek az is, hogy a román határszálon ne lehessen lázi-

találkozik Kara Győzővel. Istenkém, ebből baj lesz!...

Ne tessék megijedni, nem lett baj. A miniszter megnézte az Orczy-könyvtárat, megdicsérte Kara Győzőt és kétszer is kezét fogott vele. Határozottan felemelő jelenet volt a meg-hurcolt ember teljes rehabilitálása és szavahihető tanuk szerint csak azért nem történt nyakbaborulás, mivel Apponyi nem érte el Karát. Azután a reál következett, majd a tanítóképző-és végül a konviktus.

A konviktus előtt lovasrendőrök álltak. Körülbelül egy század. A díszteremben tanítók tolongtak, és izgultak. Kovács Vince izgatottan helyezte el a székekre Müller Károlyt, Barabást, Papp János püspököt és Csák Cirjéket. Azután rendezkedett:

— Kolléga ur, egy kicsit hátrább! Még egy kicsit! Tessék mosolyogni. Nagysád, a slicce... Kartárs ur, vonja vissza a hasát!

A vörös baldachin alatt van az Apponyi szobra: Albert Andor szobrás műve. Ha ettől sem hatódik meg a miniszter, akkor semmitől. Mindjárt itt is lesz. Már jön... Hosszantartó szünni nem akaró, lelkes, stbi éljenzés. És Vince beszélni kezd. A hangja reszket, mintha nem tudná a leckéjét. A, b, c, egészen jól megy a beszéd. Szeretet, haza, babér, glória... éljen, éljen! Azután a miniszter beszél: isten, áldás, szeretet, öröm... éljen! Majd a zárkövetéssel következik, éljen! Bemu-

diszközgyűlnek. Egyszerre azonban harsány hang riad:

— Víz! A Vince rosszul lett!

Pedig nem is lett rosszul. Csak a toroka száradt ki egy kicsit. Miután a termen keresztüljutni a tolongás miatt nem lehet, közadakozás útján juttatják Vincéhez a vizet. A közgyűlés perog, pereg. Napközi otthon, éljen, alapítvány, éljen, Apponyi nyilatkozik, éljen. A nyilatkozat után kissé megnyulnak az arcok: hol a fizeté-emelés? És erőteljesen felhangzik a néptanítók sóhaja, és már vége is van a közgyűlésnek. Még két deputáció jön és a miniszter ebédhez öltözik.

Szóval gyönyörű nap volt. Ha a szocialisták nem akarták volna nyársbahuzni a minisztert, még gyönyörűbb lett volna. És mikor ebédelni mentek. Varjassy a kocsiában megint megkérdezte a minisztert?

— Hát a harmadik egyetem?

— Valóban, — felelte Apponyi — a cserebogarak május táján nagyobb szabású kárt tesznek, én azonban nem vagyok abban a kellemes helyzetben, hogy az államrezónra való tekintet nélkül Polónyi eljárásával szemben rideg álláspontot foglaljak el.

Ilyen volt a néptanítók sóhájának ünnepe.

zab.

tani a magyarok ellen és Magyarországon fegyveres fölkelésre uszítani a népet.

Vlád Aurél: Ki tette?

Polónyi Géza: Ha még nem tette senki, vannak emberek, akikről fölteszi, hogy meg fogják tenni.

Nemes Bertalan a bírák helyzetének javításáról szól.

Nagy Dezső a bírói függetlenség szükségét hangoztatja és a perrendtartás reformjáról beszélt.

Elnök erre délután 3 órakor bezárta az ülést.

Adóhivatali tisztviselők mozgalma.

Értekezlet Aradon. — A kívánságok.

— Az országos kongresszus. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 21

Az állami tisztviselői kar egyik leginkább mellőzött s legrosszabbul dotált csoportja: az adóhivatali (állampénztári) tisztviselők Arad-megyében működő tagjai f. hó 20-án, vasárnap délután Aradon élénk részvétel mellett értekezletet tartottak, melyen anyagi helyzetük és szolgálati viszonyaik rendezése és javítására törekvő további magatartásukat és a teendő intézkedéseket vitatták meg.

Kívánságaikat a következő pontokban állapították meg:

1. A fizetések, illetve fizetési osztályok arányosabb beosztása olyképp, hogy az összlétszám körülbelül 4°/_o-a a VIII., 32°/_o-a a IX., 32°/_o-a a X., 32°/_o-a a XI. fizetési osztályba soroztassék; a gyakornoki állások díjaztassanak. Az üresedésbe jövő állások — a hivatal vezetői állások kivételével — hivatalból, pályázat mellőzésével, a rangsor szigorú betartásával töltsenek be; az előléptetés ne legyen helyhez kötve, hanem rangsor szerint helyben történjék egész a IX. fizetési osztály 1. fokozatáig.

2. A szolgálati pragmatikát s ennek keretében a szabadságidő és fegyelmi eljárás kérdésének rendezését, különösen független fegyelmi bíróság felállítását.

3. A hivatalok szolgálati utasításának reorganizálását s korszerűvé tételét, az illeték törvények és szabályok kodifikálását s egységesítését. E munkálatokhoz adóhivatali tisztviselők is vétessenek igénybe.

4. Az adóhivatalok hatásköre és felelőssége kiterjesztését s ez esetre az adóhivatali tisztviselők részére a megyei központokban a VII. díjosztály megnyitását.

5. Az állások betöltésénél a kandidáló-bizottságban a központi adóhivatal mindenkorai főnöke is foglaljon helyet.

6. A hivatalos órák a többi ugyanazon helyen székelő hivatalok hivatalos óraosztásával egységesen és egyöntetűen állapíttassanak meg. teljes vasárnapi munkaszünettel.

7. A minősítés legyen nyilvános.

8. A rovincsolás mai rendszerének megváltoztatását s e célra az adóhivatali tisztviselők köréből mozgó vizsgáló-biztosok alkalmazását.

9. Az óvadékok haladéktalan s minden korlátozás nélkül való visszafizetését.

10. A jutalmak és segélyek kiosztásánál a többi pénzügyi tisztviselőkkel való egyenlő elbánást.

11. A 40 szolgálati vagy 65 életévet betöltött egyének hivatalból való nyugdíjaztatását.

12. A köteles szolgálati időnek 35 évben való megállapítását.

13. A tisztviselői hitelkérdés és adósságok rendezését.

14. Egészséges és a hivatali dekorumnak megfelelő hivatalos helyiségeket.

15. Minden járásbíróság székhelyén adóhivatal felállítását.

16. A megüresedett állások haladéktalan s legkésőbb két hó alatt való betöltését.

Ezen kívánságok az Adóhivatali tisztviselők országos egyesülete útján fognak a közel jövő hónapok egyik napján megtartandó országos kongresszus elé terjesztetni, hova álláspontjuk támogatására Fegyverneki Albert világosi adótárnokot és ifj. Schweigert Péter aradi m. kir. adótisztet, az aradi tisztviselői kör titkárát küldték ki.

Elhatározták továbbá, hogy vándorgyűlések tartásával szorosabb kapcsolatot kívánnak létesíteni az adóhivatali tisztviselők közt.

A tanácskozást Fegyverneki Albert adótárnok mint elnök vezette, a jegyzőkönyv vezetésével Kaba Gyula adótiszt bízott meg, az előadói tisztet ifj. Schweigert Péter, az aradi tisztviselőkör titkára töltötte be s az értekezleten résztvettek: Fekete Imre ellenőr, Galló György, Weisz Samu segédellenőrök, Szabó György, Hevesi Jenő, Berzován János, Jakobovics Jenő, Schelegia János, Schöner Ferenc és Ivánszky Oszkár tisztek az aradi, Képpich Gyula ellenőr, Orbán Mihály és Konnerth Károly tisztek a világosi, Schlanger Samu tiszt a m.-radnai, Jakab Ignác pénztárnok a kisjenői és Hartmann Samu tiszt a butyini adóhivatal képviselőjében.

Apponyi Aradon.

A megérkezés. — Iskolalátogatások. —

A konviktus felavatása. — A tanítók diszközgyűlése. — A miniszter nyilatkozik.

— Küldöttségek. — A banket és az elutazás.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 21

A tegnapi nap az ünnepek napja volt. Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter Aradra jött, hogy jelenlegyen a D. M. K. E. és az Aradvidéki tanítóegyesület konviktusának zárkóztatásánál s hogy a tanítóegyesület diszközgyűlésén megjelenve, a tanítók előtt nyilatkozzék a magyar közoktatásügy egyes kérdéseiről.

A látogatás jelentőségét most, a lezajlott ünnepek után, abban találhatjuk, hogy Apponyi az első miniszter, aki a tanítósággal való személyes érintkezést kereste. A várt nagyjelentőségű nyilatkozatok azonban — amint az előrelátható volt, — elmaradtak, s a miniszter látogatása igen kevésbé viselte magán a politikai jelleget. Arad városára nézve azonban nagyfotosságú volt Apponyi kirándulása, amennyiben annak reális eredményeként döntés történt a felsőbb leányiskola dolgában és előtérbe nyomult egy új kérdés: a reáliskolának a liceumból való kitélepítése.

Részletes tudósításunk:

A fogadtatás.

Fagyasztó éjszaki szél váltotta fel az enyhe időjárást vasárnap a kora hajnali órákban. Az idei télen még nem tapasztalt dermesztő hideg uralkodott: a hőmérő mínusz 18 fokra szállott alá. De a szigorú időjárás dacára, már reggel öt óra tájban megélnkült a város. Az Andrássy- és a Szabadság-téren állomásozó berkocsik elhagyták helyeiket és gyors vágatással hajtottak a város különböző részei felé, hogy a vasutállomásra szállítsák a minisztert fogadó küldöttség tagjait.

(A rendőrség intézkedik.)

Még öt óra sem volt, amikor kigyulltak a városháza emeleti ablakai és a csillárok fénye mellett az utcáról is láthatóvá lett az Apponyi Albert grófnak berendezett két szobából álló lakosztály. A rendőrség, amely esetleges tünte-

tésre való tekintettel nagy számmal vonult ki, öt órakor állott sorba, teljes díszben, csákósan a városháza kapuja alatt, ahonnan Berecz Ferenc alkapitány, Moldován Odön hadnagy és Riedt István felügyelő vezénylete alatt vonult ki a pályaudvarra. Itt a 28 emberből álló ki- rendeltséget, Berecz alkapitány több szakaszra osztotta és az állomás különböző részein helyezte el, hogy minden eshetőségre résen legyenek. Ezalatt lassanként megélnkült a vasuti étterem, a minisztert váró küldöttség találkozási helye. Részint kocsin, részint gyalog érkeztek a küldöttség tagjai, didergősen a retentő hidegtől.

Elsőnek Boros Vida főreáliskolai igazgató érkezett Keresztes Arzén tanító és Balázs Ferenc árvaházi igazgató társaságában. Nemsokára megjelentek Varjassy Lajos polgármester és Varjassy Árpád tanfelügyelő, Csák Cirkék dr. minorita rendfőnök és Sarlót Domokos főkapitány, aki előzőleg szemlét tartott a rendőrlégénység felett. Kisebb-nagyobb csapatokban szállingóztak ezután a küldöttség többi tagjai és fél hat órakor ugyyszólván már zsufolásig megtelt az étterem. Kovács Vince a tőle megszokott fürgeséggel rendelkezett, nehogy a fogadtatást disszonancia zavarja meg.

(Apponyi megérkezik.)

Fél hat órakor kissé kellemetlen hírrel lepté meg az állomásfőnökség a várakozókat. Végig zugott a termen, hogy a budapesti vonat egy óra husz percnyi késéssel érkezik. De csakhamar belenyugodott a társaság a megváltoztathatlanba és most már csak azért foháskodtak, hogy az egy óras késésből ne legyen valahogy két vagy három óra. Szerencsére ez nem történt meg. Hat óra mulott nyolc perccel, amikor jelentik, hogy jön a vonat. A küldöttség tagjai ekkor, mintegy vezényszóra toltak ki az étteremnek a perronra nyíló ajtaján és pár pillanat alatt elhelyezkedtek a kijárat előtt, a perron fedett részén. A rend fentartására itt nyolc rendőr volt felállítva, de nem volt szükség rájuk. Csendben várta a küldöttség a vonat megérkezését. A minisztert hozó személyvonat hat óra tíz perckor rőbogott be. A vonatot két mozdonny húzták, a 158. és 159-es számú. Nehány pillanat, a vonat megállt, kinyílt a szalonkocsi ajtaja és csakhamar feltűnt Apponyi Albert gróf hatalmas alakja. Sötétszínű, térden alul érő télikabátot, szürke nadrágot, szürke kezlyüt és karcsu cilindert viselt. Már messziről feltűnt, hogy a télikabátján email-tulipángombot hord.

Harsány éljenzés zugott fel Apponyi Albert gróf megjelenésére. Kovács Vince hirtelen kivált a tömegeből és a szalonkocsi lépcsője előtt mély meghajlással üdvözölte a minisztert, aki szóltanul, de barátságosan fogott kezét vele. Apponyi után egy alacsony, hatalmas bajszú, barnaképi uriember szállott ki a szalonkocsiból: Neményi Imre miniszteri osztálytanácsos.

Az általános érdeklődés a miniszter felé fordult és így kevesen vették észre Karolyi Gyula gróf főispánt, aki Mácsán szállt fel a vasutra és a rövid uton együttjött Apponyival. Apponyi Albert gróf a küldöttség felé tartott és az éljenzésre megemelte cilinderét.

(A miniszter üdvözlése.)

A küldöttséghez érve, megpillantotta Varjassy Árpád kir. tanácsos tanfelügyelőt és szintén kezét fogott vele. Ezután odafordult az előlépő Varjassy Lajos polgármesterhez, aki az alábbi szavakkal üdvözölte a minisztert:

Kegyelmes uram! Arad szabad királyi város közönsége nevében legszívélyesebb istenhozzádott mondok nagyméltóságodnak. Adja a mindenható, hogy igaz nagyrabecsülésünk

által kísért működése a magyar kulturára megfelelő áldást hozzon.

Az üdvözlés után Apponyi Albert gróf kezét fogott a polgármesterrel és már válaszolni akart, amikor a háttérből előlépett *Sófalvi György*, az *Aradvidéki Tanítóegylet* alelnöke és a tanítói kar nevében az alábbi rövid beszédben üdvözölte a minisztert:

Az „Aradvidéki Tanítóegyesület” és az aradi tanítószegély nevében mély tisztelettel fogadom és üdvözölöm Nagyméltóságodat.

Határtalan öröm, igaz magyar lelkesedés tölti el keblünket, amikor nagynevű Vezérünk szerény közkatonaiknak egyszerű kérésére közénk jönni szives volt.

Amilyen igaz örömünk, amilyen igaz lelkesedésünk, ép oly igaz szeretettel kérjük, érezze magát e város falai és a tanítószegély körében jól. Isten hozta Nagyméltóságodat.

A rövid, de hatásos beszéd után ismét felhangzott az éljenzés és a miniszter, megszorítván *Sófalvi* kezét, mosolyogva mondta:

— Sokkal melegebb érzéssel jöttem ide, mint amilyen időjárás van. Remélem, hogy az a meleg érzés megmarad közöttünk és kölcsönös lesz.

(Ut a városba)

A rövid válasz után a küldöttség utat nyitott a miniszternek, aki *Varjassy Lajos* polgármesterrel beült a város kocsiába, amelynek bakján a polgármesteri hivatal szolgálja ült, díszegyenruhában. A fogadásra megjelentek szintén kocsiába ültek és a hosszú kocsisor gyors vágatásban ment a városházához. A városháza kapujában *Szcepkovszky* Teofil ügyelt két rendőrrel. A városházához érve Apponyi Albert gróf a polgármester társaságában felsietett a részére berendezett lakosztályba, ahol levetette téli kabátját és leült az elkészített reggelihez, amely kávéból, süteményből, két lágytojásból és süteményből állott. De csupán a kávé itte meg és egy kiflit hozzá, kijelentvén, hogy nem éhes. A reggeli alatt a polgármesteren kívül *Varjassy Árpád* tanfelügyelő, *Boros Vida*, *Burián János* igazgatók és *Kovács Vince* voltak jelen a miniszter lakosztályában. Apponyi Albert gróf jóízűen elbeszélgetett és többek között azt az érdekes kijelentést tette, hogy *1908-ban felállítja Aradon* a felsőbb leányiskolát.

— Minden tölem telhetőt meg fogok tenni, hogy beilleszem a költségvetésbe.

(A templomba)

Alig tíz percig időzött a társaság a városházán, azután pedig elindult a misére. A városháza előtt kocsi várta a minisztert és kíséretét, de Apponyi nem akart kocsin menni.

Menjünk gyalog, mondta, meg akarom nézni a várost és a közönséget.

Utközben jókedvűen beszélgetett a polgármesterrel és *Kovács Vincével*, aki így szólt hozzá:

— Kegyelmes uram, örvendeztesse meg a gyermekeket.

— Hogyan? — kérdezte Apponyi.

— Hirdessen szünetet a holnapi napra.

— Azt megtehetem — válaszolt mosolyogva Apponyi.

(Az iskolai élet.)

Utközben helyenként éljen hangzott fel, amit barátságosan köszönt meg Apponyi. A templomba érve a miniszter a baloldali első padba ült; tőle balra *Varjassy Lajos* foglalt helyet. A kísérek a háttérben helyezkedtek el. Csakhamar kezdetét vette a mise, amelyet *Csák Cirják* dr. minorita rendfőnök szolgáltatta. A templomi énekkar *Sperber* Frigyes vezénylete alatt gyönyörű egyházi dalokat adott

elő. Mise közben kocsin érkezett meg a templomhoz *Károlyi Gyula* gróf főispán.

Apponyi mellé ült le, aki némán kezét szoritott vele. A mise valamivel nyolc óra előtt ért véget. A templom kijáratához érve Apponyi Albert gróf ismét kezét szoritott a főispánnal.

— Szervusz Gyula — mondta. — Az énekkar igazán jó, gyönyörűen énekelnek.

A templom előtt várta a kocsi a minisztert, de Apponyi ismét kijelentette, hogy gyalog akar menni és a főispánnal és *Varjassy Lajossal* átment a *Weitzer János-utcai* polgári iskolába.

Iskolalátogatások.

Fél kilenc óráig időzött Apponyi Albert gróf a polgári iskolában, azután a gör. kel. román tanítóképzőt, innen pedig az izraelita iskolát látogatta meg, mindenütt kifejezést adván megelégedésének. Majd a főreáliskolát tekintette meg Apponyi Albert gróf. Itt *Boros Vida* igazgató kalauzolta. Ezután a főgimnázium megtekintésére került a sor. Itt *Burián János* igazgató fogadta a minisztert.

A főreáliskolában és a főgimnáziumban tapasztaltak során kijelentette Apponyi, hogy töle telhetőleg oda fog hatni, hogy a főreáliskola a liceumból kitelepítették és külön helyiséget kapjon, mert maga is arra a tapasztalatra jutott, hogy a két intézet egy épületben alig-alig fér el.

Az állami tanítóképző intézetben *Láncz Mihály* kalauzolta Apponyi Albert grófot, aki megelégedését fejezte ki a látottak felett. Valamennyi iskolában szünetet adott a mai napra a miniszter.

Hosszabban időzött a miniszter a Szentpéter-téri izraelita iskolában, ahol fogadására teljes számban megjelentek az izr. hitközség képviselőtestületének tagjai. A lépcsőházban, a hitközség előjárósága nevében *Nemess Zsigmond* dr. elnök üdvözölte Apponyit, aki e szavakkal válaszolt:

-- Szivesen jöttem ide e szép intézetbe, amely a modern igényeknek valóban megfelel.

A diszteremben a képviselőtestület tagjai közül a hitközségi elnök bemutatta a miniszternek *Deutsch Bernátot*, *Somogyi Gyula* drt, az iskolaszék elnökét, *Vágvölgyi Lajos* dr. rabbit, *Fodor Zsigmondot* és *Reisinger Sándort*, az iskola építőit, *Radó Károly* drt és *Rosenberg Lipót* főjegyzőt, akivel, amikor megtudta, hogy ötvenkilenc év óta vezeti a hitközség ügyeit, szívélyesen kezét fogott. A minisztert különösen a tornaterem berendezése lepte meg. Távozása előtt Apponyi beirta nevét az emlékkönyvbe.

A konviktus fölavatása.

A nemzeti trikolorokkal és draperiákkal feldíszített nagyteremben tíz órakor már előkelő közönség szorongott, amely harsogó éljenzéssel fogadta az érkező minisztert. Apponyi Albert gróf és kísérete elhelyezkedtek a vörös bársonyos baldachin alatt, amelyet az *Albert* andor által készített s rendkívül jól sikerült Apponyi-mellszobor díszített, mire megkezdődött a zárköelhelyezés ünnepe.

Kovács Vince e szavakkal üdvözölte a minisztert:

— E házat a szeretet ereje teremtette, minden téglájához az önzetlen becsületes munka és a magyar nemzet ifjúsága iránt érzett kiolthatlan szeretet tapad. Lelkünk egyik legfőbb vágya volt, hogy e házra a magyar nemzet legelső fia, a magyar tanítószegély igazán szerető atyja mondja rá az áldást. Az épület létrehozásában

egy fiatal, de tetteiben máris gazdag *Dmke* adta hozzá a segítyt. (Éljenzés.)

Végül kérte Apponyit, hogy helyezze el az épület zárókövét és adja át az épületet hivatásának, melyet ez mindenkor nagy szeretettel és lelkesedéssel fog betölteni.

A zúgó éljenzés megszüntével Apponyi Albert gróf a következő beszéddel felelt:

Minden, a mi jó, ami szép, ami nagy, csak a szeretet jegyében születik. A szeretet meleg lehellete alatt növekszik, fakaszt virágokat és terem gyümölcsöt. Ha ezt a házat a szeretet létesítette, hát ebben megvan isten áldásának záloga is, amely ezt a házat, annak vezetőit, annak minden lakóját, azoknak tevékenységét kísérni fogja mint a szerető édes anyának szeme és szívdobbanása. Ez a szerető anya hátát mond mindazoknak, akik az ő gyermekei számára ezt az otthont létesítették, mert tudja, hogy a szeretetnek minden neme között nincs kiírthatatlanabb, nincs nagyobb tettekre buzdító, mint a hazaszeretet, mint édes, közös anyánkhoz, a hazához való ragaszkodás. Abban a hitben, abban a meggyőződésben, hogy azok a magas ideálok, amelyeknek az üdvözölő szónok kifejezést adott, hogy az istenfélelem, a hazaszeretete, a becsületességnek, a kötelességtudásnak szelleme fog ebben a tanyában honolni: boldognak érzem magamat, hogy a szeretet által emelt ezen épület zárókövét letehetem és működésének megkezdésén jelen lehetek.

Isten áldását kívánom erre az épületre, annak vezetőire és annak minden lakójára.

Leikes éljenzés követte a miniszter beszédét, amely után *Károlyi Gyula* gróf a *Dmke* nevében is megkérte Apponyit, hogy helyezze el a zárókövet. A miniszter erre beirta nevét a vendégkönyv első lapjára, utána pedig a megjelent előkelőségek, *Pap I. János* román püspök, *Károlyi Gyula* gróf főispán, *Varjassy Lajos* polgármester és mások irták be a nevüket.

Ezután egy kőműves elhelyezte a zárókövet, amelyre az utolsó kalapácsütéseket Apponyi Albert tette meg, egy nemzetiszínű szalaggal ékesített kalapácsal. *Kovács Vince* ekkor bemutatta a konviktus tervezőjét, *Tabakovits Emil* műépítést, építőit, *Fodor* és *Reisingert*, továbbá az építésben résztvevő iparosokat és *Prohászka László* dr. intézeti orvost, valamint *Takácsy Ferenc* intézeti gazdát.

A diszközgyűlés.

A palota megtekintése után, melynek során a miniszter több ízben kifejtette tetszését a látottakról, Apponyi Albert gróf és kísérete, valamint az egész ünneplő közönség a konviktusból az Aradvidéki tanítóegyletnek a városháza diszteremben tartandó diszközgyűlésére vonult. A disztermet ekkorra már megtöltötte nagyszámú közönség, amelynek zömét természetesen Aradvárosának, Aradmegyének és a szomszédos megyék derék tanítói és tanítónői kara képezte. A karzatok is annyira zsúfoltak voltak, hogy *Virdgh* Lajos főmérnök óvóintézkedésül bezáratta az ajtókat. A tanítószegély ünneplő tömegén kívül minden rendű és rangú társadalmi osztály képviselői is megjelentek a diszközgyűlésen, hogy meghallják Apponyi Albertet. A nagy számban megjelent előkelőségek — hiányos — névsorát itt adjuk:

Barabás Béla, Müller Károly, Dobroszláv Péter, Lázár Zoárd, ifj. Mahler György, Nagy Sándor és Goldis László országgyűlési képviselők, *Pap I. János* gör. kel. püspök, *Csernovits Diodor*, dr. *Dálnoki Nagy Lajos* alispán, *Schill József* főjegyző, *Varjassy Árpád* kir. tanfelügyelő, *Farkas Győző* pénzügyigazgató, *Teleszku György*, *Kadas Kálmán*, *Nachtnébel Gyula*, *Neményi Imre*, *Kozma László*, *Schenk Jakab*, *Ujváry Béla*, *Szabó Béla*, *Faragó János*, *Józsa Mihály*, *Müllig József*, *Almásy Pál*, *Bokor Alajos*, *Csécsi Imre*, számos törvényhatósági bizottsági tag, a különböző állami tisztviselők és egyházak képviselői és mások.

(Károlyi Gyula — díszelnök.)

Mint valami érdekfeszítő szindarab premierjén az előadás megkezdése előtt, úgy szibongott a diszterem közönsége, hogy társalgással és az Apponyi beszéd részleteinek találgatással

tásával elüzte a várakozás perceit. Negyed tizenkettőkor Kovács Vince elnök az emelvényre lépett és a következő beszéddel megnyitotta a közgyűlést:

Tisztelt diszközgyűlés! Az aradi tanítóegyesület a mai napon kettős ünnepet ül. Sok gonddal és fáradsággal felépített otthonát avatta fel a legilletékesebb férfiak hazának, gróf Apponyi Albert. Ezzel kapcsolatosan az aradi tanító egyesület ma tartja 37-ik közgyűlését, amely közgyűlés a szó igaz és egész értelmében diszközgyűlés. Üdvözlöm önöket és a diszközgyűlés elnökéül ajánlom, hogy a közgyűlés önméltóságát, gróf Károlyi Gyula Arad és Aradvármegye főispánját válaszsza meg.

Méltóságos főispán ur! A tanítóknak a szereteten kívül nincs egyéb kincsük és ezt a szeretetet nyújtom át Méltóságodnak, midőn megkérem, hogy a diszelnöki tisztséget elfogadni sziveskedjék és üdvözlöm méltóságodat, mint a tanítók igaz jóakaróját.

A főispán zajos éljenzés közben elfoglalta az elnöki széket és e szavakkal köszönte meg megválasztását:

Igen tisztelt gyülekezet! Nagyon köszönöm a belém helyezett bizalmat és a diszelnökséget elfogadom. Elsősorban felkérem, hogy legyen szives a diszközgyűlés egy küldöttséget kiküldeni, mely hivatva lesz e gyűlésterembe meghívni gróf Apponyi Albert ő nagyméltóságát. Bátor vagyok javasolni, hogy küldje ki a diszközgyűlés Varjassy Árpád, Máday Mátyás és Herman Gyula urakat.

A küldöttség eljárt Apponyi Albertnél, aki viharos éljenzéstől fogadtatva, csakhamar megjelent az elnöki emelvényen és Károlyi gróf főispán jobbán foglalt helyet. A diszelnök erre a következő beszéddel üdvözölte a minisztert:

Igen tisztelt uraim, nem akarom ezt az alkalmat felhasználni, hogy a magyar tanítósnak nagy feladatait és hazafias miszsióit fejtegessem. Ezt nálamnál sokkal hivatottabb ember fogja megtenni. Az elnöki tiszt reám ruházásával alkalmat adott nekem a közgyűlés arra, hogy én üdvözölhessem az egész gyülekezet nevében. Üdvözlöm azt a férfit, akinek önzetlen hazafisága és ideális jelleme minden közpályán működő férfiaknak kell, hogy mintaképp szolgáljon és aki bár mint kultuszminiszter van jelen a mai ülésen és felavatáson, de akiben a jelenlevők lelkesedése elsősorban nem a minisztert, hanem Apponyi Albert gróftól látja maga előtt, minden szép és nemes törekvések harcosát. A diszközgyűlés nevében köszöni gróf Apponyi Albert önméltóságának, hogy ezen gyűlésen részt venni méltóztatott és ezáltal gyűlésünknek országos fontosságot ad. Ezennel van szerencsém az ülést megnyitni.

Néhány percig zugott az éljenzés, melynek megszűnte után Kovács Vince elnök emelkedett szólásra, hogy az alábbi nagyszabású beszédben ismertesse a konviktus létesítésének történetét s fölhiyta a miniszter figyelmét a tanítósnak bajainak sürgős orvoslására.

A hatásos beszéd teljes szövege a következő:

(Kovács Vince beszéde.)

Mindenható Isten! A soha el nem muló hála érzetével borulunk le Előtted, hogy atyai jószágodat megköszönjük.

Az emberszeretet jegyében született eszme megvalósítása előtt Hozzád foházkodtunk segítségért. Önzetlen munkánkat áldásod sikerre vezette.

Mindent tudó Isten! Csak Te láttad, mennyi gond, küzdelem és fáradságos munka nyomán épült fel a Te dicsőségére, a tanítósnak és általában az emberek javát szolgáló otthonunk.

Most, midőn kegyelmedből a mű immár készen van, minden hatalomnak Ura, esedezve kérünk: vedd óltalmadba az „Aradvidéki Tanító-Egyesület“ diákokthont.

Magyarok Istene! Hozzád foházkodunk: ajándékozd meg időtlen-időig a mai napon felavatott otthonunkat olyan kötelességtudó vezetőséggel, amely az ifjuság lelkét az Isten és hazaszereteten erősíti. Plántáld az ifjak sziveibe a magyar faj és az őszinte testvéri szeretet érzetét, hogy a szabadság meg-

váltó fényét követve, nemzetünknek minden hájára, dicsőre legyenek.

*

Nagyméltóságú Miniszter Ur! Tisztelt Közgyűlés! Az „Aradvidéki Tanító-Egyesület“ tagjai és Aradvármegye összes tanítósnak nevében hódoló tisztelettel üdvözlöm Nagyméltóságodat, m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur, mint a magyar nemzet első Tanítóját.

Tisztelettel üdvözlöm: mai ünnepségünk diszelnökét, a tanítók jóakaróját: méltóságos gróf Károlyi Gyula urat, Aradvármegye és Aradváros főispánját, a D. M. K. E.-et és annak jelenlévő tagjait; Arad sz. kir. város és Aradvármegye tekintetes törvényhatósági bizottságát, mélt. Papp Ignác János püspök urat, Varjassy Árpád kir. tanfelügyelő urat, a magyarországi tanítók országos bizottságát, az „Eötvös-alap“ elnökségét, a Délmagyarországi, Békés-, Csanád-, Csongrád-, Hunyad-, Krassó-Szörény, Torontálvármegyék és az állami tanítók egyesületének kiküldöttjeit, valamint ünnepségeinken megjelent összes jóakaróinkat.

Szívből köszöntelek benneteket kedves tanítótestvéreim!

Hozzánk, tanítókhöz illő szerény, de annál szentebb, örömteljesebb napot ülünk ma, midőn jószándéku munkánkat betetőzzük, mikor bennünket és általunk a magyar tanítósnak soha nem remélt kitüntetés éri.

A gondolkodó lélek az élet nagyobb fordulópontjainál meg-megáll, visszatekint a múltba és szemügyre veszi a megtett utnak minden nevezetesebb eseményét. Ezen vizsgálat alkalmával lelkünkben meglevenednek mindazon küzdelmek, fájdalmak és örömek, melyek becsületes munkánk közepette bennünket értek.

A magyar nemzet legelsőrendű *életlényszövege: népoktatásügye* nagy átalakulás előtt áll. A magyar tanítósnak várva-várja az őt joggal megillető boldogabb jövő eléréstét.

Ha visszatekintünk a magyar népoktatás harmincöt éves múltjára, való igaz, sok szép alkotást, nagy haladást látunk, de egyben ösmerjük be, hogy a nemzeti közművelődés útján ott látjuk a magyar tanítók ezreit és ezreit, akik lelküknek minden tudásával és szívüknek legtisztább érzéseivel évtizedeken át építik a magyar kultúra alapjait és önfeláldozó munkájukkal még a tisztességes megélhetés feltételeit sem voltak képesek maguknak megszerezni.

A magyar tanítósnak 1868. óta minden hája a nagy költő és bölcsész felfogása szerint él: küzdve küzd és bizva bizik. A küzdelemben közel negyven éve az első helyen áll. A bizalom lelkéből már-már veszendőnek indult, mert eddig minden hája csak fájdalmas csalódásokban volt része.

De hála a magyar tanítósnak faj és hazaszeretetének, a nehéz viszonyok közepette sem hagyta el hivatásának tövisekkel kirakott útját, hanem a legválságosabb időkben is, saját fájdalmairól megfeledkezve, örállomásain: az iskolában és a társadalomban hűen, önfeláldozóan teljesítette és teljesíti a hazaszeretet sugalta kötelességeit.

A magyar tanítósnak élete arról tesz bizonyosságot, hogy az indokolatlan mellőzések, a szenvedések lelkét egyfelől bizalmatlanná, másfelől a haragra erőssé, az alkotások terén termőképpessé tették. Az együttérzés, amely legtöbbször a közös nyomoruság nyomán támad az emberek lelkében, hozta létre a „Tanítók Háza“-it és más kulturális, emberbaráti tanítóintézményeket.

Faj és tanítósnak szeretetünk teremtette meg a ma felavatott konviktus is.

Az „Aradvidéki Tanítóegyesület“ harminchétféle éve áll a nemzeti nevelés szolgálatában. Az ország tanítósnak szólhat azon nagy, az általában köz és a tanítósnak javáért folytatott munkásságról, melyet egyesületünk mindenkor kifejtett és dicsekvés nélkül mondhatom, ma is végez. 1903. december 7-én megtartott közgyűlésén, elnökének javaslatára kimondotta, hogy a husz év előtt felvetett eszmét megvalósítja és Aradvárosában tanítókonviktus épít, melyben a tanító-gyermekek és más, szegény sorsban élő polgárok fiai második otthonát találva, kevés költség mellett erkölcsös, hazafias polgárokka neveltetnek.

Két cél lebegett előttünk, midőn az eszme megvalósítására vállalkoztunk: tanító és más embertársainknak javára lenni, nemzetünknek

— a mi kis körzetünkben — erkölcsös, hazát és munkát szerető polgárokat nevelni, mert sokat szenvedett nemzetünknek ezekre a polgároknak ma nagyobb szüksége van, mint valaha volt.

Isten és a különböző erkölcsi testületek segítségével az aradi konviktus két év alatt felépült. 1906. év szeptember 1-én kapuit megnyitottuk.

Tisztelt Közgyűlés! Engedjék meg, hogy nemcsak az A. V. T. E., hanem Aradvármegye tanítósnak nevében is egyszerű szavakkal, de őszinte hálaérzettel megköszönjem a „Délmagyarországi Magyar Közművelődési Egyesület“ támogatását, áldozatkészességét. Nevezett egyesület, de különösen annak érdemes elnökének: Rónay Jenő ur önméltóságának fáradozása tette lehetővé, hogy az eszme oly rövid idő alatt megvalósult. A konviktus ügyeinek intézésében a D. M. K. E. az A. V. T. E.-tel egyenlően részes.

Arad sz. kir. város fenkölt gondolkozásu, áldozatkész törvényhatósági bizottsága 40,000 korona értékű telket adományozott az A. V. T. E.-nek. Aradvármegye nemes közönsége pedig a vármegye tanítósnak iránt érzett nagyrabecsülésének és szeretetének azzal adott kifejezést, hogy husz egymásután következő évre 1000—1000 koronát szavazott meg a tanítókonviktus javára.

A konviktus létrehozatala körül sok érdemet szerzett magának Urbán Iván ur, Aradvármegye és Aradváros volt főispánja. Hozzánk való szives voltát nem feledjük el soha.

Végül az igaz tisztelet és hála érzéseivel adózunk közköztudatunknak nemes lelkű vezetőjének: gróf Apponyi Albert miniszter ur ő Exellenciájának, amiért intézetünkhöz egy érdemes állami tanító személyében gondnokot volt szives kinevezni és 1907. január 1-től évi 2000 korona államsegélyt utalványozott az A. V. T. E. részére.

Nagyméltóságú miniszter Ur! Igen tisztelt Jöteveink!

A felsorolt javakat és a velünk, tanítókkal szemben tanúsított tiszteletet, figyelmet, melyet az anyagiaknál is többre becsülünk, mi szavakkal meghálálni nem tudjuk. Minden szívárványszínű szónál ragyogóbb a tiszta szándékból eredő jó cselekedet. Ezen ünnepélyes pillanatban őszinte és szilárd elhatározással fogadjuk: multunkhoz hiven egész életünkben szeretett hazánk és nemzetünk javáért fogunk dolgozni.

Tisztelt Közgyűlés! Hazánk népoktatásügyének története azt igazolja, hogy halhatatlan emlékü báró Eötvös József óta napjainkig alig voltak államférfiaink, akik a nemzet „hamupipőké“-jét: népoktatásügyét kellő figyelmekre méltatták volna.

A magyar tanítósnak semmibevevételéről, türhetetlen, nehéz sorsáról nem is szólok, mert ma ünnepet ülünk.

Tisztelt Közgyűlés! Szeretett Tanítóársaim! Lelkemből erősen él a hit, a meggyőződés, hogy a magyar népoktatás a legközelebbi jövőben új életre kel és ezen új életnek alapja: a tiszta magyar fajszeretet lesz. Nem az a démoni szeretet, amely rombol és öl, hanem azon őszinte szeretet, amely a magyar haza minden igaz gyermekét melengeti, felneveli, megvédi, amely az immár elgyengülő, elfajuló szervezetbe egészséges életet visz és amely végre felépíti az egységes magyar nemzeti államot.

A népoktatás újja alakulásával, sőt ezt megelőzőleg, a magyar tanítósnak boldogabb jövőjének is el kell jönnie, mert e két tényező szervi kapcsolatoságban van egymással.

Hitemet, reményemet nemzetünk történetéből meritem. Valahányszor hazánk felett az idők járása megnehezedett, a Gondviselés mindannyiszor apostolokat küldött, akik a nemzet lelkében világosságot gyújtottak és önzetlen, becsületes munkájukkal a haza polgárait a szabadság, a haladás, a boldogság útjaira vezették. Hát nem voltunk-e ezen igazságnak csak a legközelebbi multban is szemtanúi?!

Kedves Kartársaim! Jöveink felett nem esünk kétségbe, mert a magyar népoktatásnak, nekünk tanítóknak, sok idő után — hála az égnek — gróf Apponyi Albert miniszter ur személyében immár van apostola, van igaz Jóakarónk, aki ügyünket, bajainkat magáévá tette.

Ő Exellenciájáról, a szellemi nagyságok kö-

zött is egyik legnagyobból, avagy az ő nagy, az egész népoktatást átalakító munkásságáról én, az igénytelen tanító nem szólhatok, de gróf Apponyi Albert vallás és közoktatásügyi miniszter ur önmagyméltóságának az A. V. T. E. tagjaival és a magyar tanítósággal szemben való kitüntető, mindannyiunkat felemelő megtiszteltetéséért legőszintébb hálánkat fejezem ki.

Nagyméltóságod az elmúlt év pünkösdi napján gazdag lelkének következő gondolataival szólott a nemzethez: *Most pedig csakugyan új idők kezdetén állunk, melyek üdvös előkészítésére vállalkozott a mai kormány. Istennek títka, hogy mily siker fogja megkezdett munkánkat koronázni, mi dolgozunk, küzdünk és bizva bizunk.*

Kegyelmes Urunk fáradhatatlan, a nemzet és a tanítóság javára irányuló munkájából nap nap mellett látjuk, tapasztaljuk, mily nagy tudással, mennyi akaratával és páratlan ember szeretettel közeledik magasztos célja felé.

Mi, tanítók, boldogok vagyunk, hogy — habár csak igen szerény tehetséggel, de megalkuvást nem ösmerő hazaszeretettel és kötelességérzettel — Excellenciád hűséges munkásai lehetünk.

Csakugyan új idők kezdetén állunk, mert ugyan ki mert volna még csak gondolni is arra, hogy magyar miniszter a tanítókat az ő egyszerű otthonukban meglátogassa, örömeikben és bajaikban közvetlenül részt vegyen.

Kedves Tanítótársaim! Tehát való igazság, hogy nemzetünk legjelesebb fia: gróf Apponyi Albert miniszter ur mellénk, tanítók mellé áll és ez által mintegy figyelmezteti a nemzetet: immár elérkezett az idő, amidőn a magyar népoktatást és annak munkásait: a tanítókat is meg kell becsülni.

Kegyelmes jó Urunk! Nagyméltóságodnak ezen cselekedetével szemben minden szónak el kell némulnia. Excellenciád finom érzésű lelkének mai megnyilatkozása minden magyar tanítónak drága kincse marad.

Midőn immár felavatott diákonthonunkat rendeltetésének átadjuk, fáradságos utunkon két pajzsral indulunk meg: az önzetlen hazaszeretet és a kötelességtudás érzetével.

Istennek kegyelme vezéreljen bennünket!

(Kovács Vince-alapítvány.)

A diszközgyűlés közönsége zajos éljenzéssel honorálta az egy óras beszédet, mely után Kehrér Károly eleki iskolaigazgató az Aradvidéki tanítóegylet nevében méltatta Kovács Vince elnöknek az egyelet, valamint a konviktus létesítése körül szerzett érdemeit. Ezeknek megörökítésül az egyelet elhatározta, hogy Kovács Vince nevére egy *háromezer koronás alapítványt létesít*, melynek alapító levelét és értékét Kehrér átnyújtotta a közgyűlésnek.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel fogadta az alapítványt, majd Kovács Vince meghatottan köszönte meg a tanítóság hálájának megnyilatkozását és megfogadta, hogy a magyar tanítóságnak ezentul is fáradságot nem ismerő harcosa és a tanítótársainak igaz, önfeláldozó testvére lesz.

(A napközi-otthon.)

Most Marinkovics Péter, a Kossuth-utcai fiúiskola igazgatója tartott érdekes előadást a napközi-otthon üdvös intézményéről, melynek országsszerte való szervezésére felhívta az összes társegyleteket.

Szomorú István pécskai igazgató-tanító, tekintettel az idő előhaladottságára, arra kéri a közgyűlést, hogy Marinko ics javaslatát a másnap közgyűlésre tűzessék ki. Az indítványt elfogadták.

Ezután lelkes beszéd kíséretében Sisák Gyula kisjenői tanító indítványozta, hogy az Aradvidéki tanítóegylet válassza meg tiszteletbeli tagjává Apponyi Albert gróf közoktatásügyi minisztert. Riadó éljenzés és taps keletkezett az indítvány nyomán, amelyet azután Károlyi Gyula gróf egyhangulag elfogadottnak jelentett ki.

(Apponyi Albert beszéde.)

Most szólásra emelkedett Apponyi Albert gróf és a percekig tartó éljenzés megszüntével

az alábbi beszédben köszönte meg tiszteletbeli taggá való választását.

Nagyon tisztelt gyülekezet! Eljöttem a tanítók e gyülekezetének körébe, azért, mert ide való vagyok. (Helyeslés.) Az én felfogásom a hivatali főnök és a hivatását teljesítő közt, talán sokban eltér sokaknak hagyományától. Az evangéliumban van egy szép mondás, amelyben az üdvözítő így szól az apostolokhoz: A pogányoknak királyai urak akarnak lenni alattvalóik felett, ti azonban nem így. Hát én nem fogom fel úgy a viszonyt. A hivatali főnök a vezető, a legfőbb vezető és azok között, kiket irányít, vezet, hivatva van, hogy ur legyen felettük, úgy, hogy első legyen a társai között. És ezért igen tisztelt diszgyűlés eljöttem ide, minthogy nekem helyem van itt, minthogy hivatásom ott lenni, ahol a nemzeti kulturának munkásai működnek és tanácskoznak. (Élénk helyeslés.) Én nagyon jól tudom azt, hogy mi, akik feltűnő alakban működünk a nagy nyilvánosságnak színpadán, esetleg némelyek közöttünk a történet ítélszéke előtt is meg fogunk jelenni, én nagyon jól tudom azt, hogy mi annak a munkának, melynek eredményei néha nevünkhöz fűződnek, hogy mi annak a munkának csak külsőbb, csak feltűnőbb részét véghezvük el magunk, hogy annak a munkának javarészt azok végzik el, az eredményhez, a létesítendő épülethez a követek azok rakják, akik szerény, ismeretlen, dicsőségtől nem övedzett, de belsőleg annál dicsőbb és méltóbb munkával végzik el azt, amit egy ember nem végezhet el, hanem amit csak sokaknak, a testvéreknek, az egy célért együtt működőknek kollektív buzgósága érhet el. És azért szólok így, hogyha valamikor az én működésemhez, azon a helyen, melyet most elfoglalom, eredmény, ha valamikor, amit isten adjon a hazának, számára gyümölcsöző eredmény és ha a haza dicsősége fűződik, hogy ennek a dicsőségnek, ennek az elismerésnek fénye hason mindazokra, akiknek együttes munkáját tudom csak, hogy úgy mondjam, egy csokorba kötni, hogy azt a hazára nézve gyümölcsözővé és eredményessé tegyem. A tanító, a népoktatás ügye, amint ezt a diszgyűlés szónoka mondá, mindig hamupipőkéje volt a pófitikának. Nem tudom, nem is tartozik ide, azt fejtegetni, hogy a multra nézve mennyiben indokolt ez a szemrehányás, de hogy ezentul ne legyen így, ez az én kötelességem. (Élénk éljenzés.) Én, tisztelt közgyűlés, merek így beszélni, mert nem üres szavakat mondok. Azon rövid idő alatt, melyet mint vallás és közoktatásügyi miniszter eltöltöttem, nincs tárcám körében az a tárgy, mellyel oly intenzív buzgósággal foglalkoztam volna, mint a népneveléssel, és ha az, amit e téren eddig elérni tudtam, nem is felel meg minden várakozásnak, hát csak arra kérem önöket uraim, hogy ennek a néhány hónapnak történetét és eredményét hasonlítsák össze az eddig lefolyt 35 esztendővel. A további 35 év nem fog így lefolyni. Nagy és nemes misszió vár önökre hölgyeim és uraim, mert meg vagyok győződve, hogy tanítónők is vannak ebben a gyülekezetben. És én úgy érzem, hogy sem én a nagyobb körben, sem én az önök kisebb körében egyedül ésszel és tudással teljesíteni nem vagyunk képesek, hozzávaló a szív, hozzávaló a szeretetnek szelleme, és hogy egyrészt arról biztosíthatom önöket, hogy a szeretetnek ez a szelleme él bennem azon ügyek iránt, amelyek az én gondjaimra bizattak, azok iránt a nők és férfiak iránt, akik ezt az ügyet szűkebb körben szolgálják és hazánk ifjúságának, gyermekeinek mérhetetlen sokasága felett, akikkel szemben kitágított atyai érzélemmel kell lennem. (Zajos éljenzés.)

Köszönöm önöknek, hogy magukávé tették ezen felfogásomat a köztünk fennálló viszonyra nézve, hogy — bár nem vagyok az — mégis kartársakul tekintenek önök, köszönöm, hogy önök társakul fogadtak, midőn ezen tanító egyesület disztagjává választottak.

Percekig zugott az éljenzés és taps, de a tanítóság és az ünneplésre összegyűlt egyéb közönség is mintha csalódott volna várakozásában. Ez nem volt igazi Apponyi-beszéd. Hiányzott belőle a szónoktól már megszokott élan, szín és retorikai művészet, amelyeket ellenzéki vezérférfiu korában oly gyakran és oly hatásosan ragyogtatott.

Károlyi Gyula gróf diszelnök ezután bevezette a közgyűlést, amelyről a vendégsegreg hamarosan elszéledt és csupán a tanítóság maradt ott, hogy üdvözölje a minisztert.

Tisztelgések.

A magyar tanítóság nevében mintegy 400 tanító és tanítónő élén Kozma László, a magyar tanítók országos bizottságának elnöke üdvözölte és köszöntötte a minisztert, akinek azt a nagy és szent fogadalmat tette, hogy Apponyit, a közoktatásügy vezetőjét nemes munkájában követni fogják. Hosszu és boldog életkort kérnek az istentől a miniszternek e fontos, hazafias munkálkodásának támogatására.

(A miniszter az ország tanítóságához.)

Apponyi erre ismét beszédet mondott, amely érdekesség, jelentőség és eszmékben való gazdagság tekintetében jóval fölülmulta az előbbi beszédét. Az egész tanítóságnak adott válaszában kitérta kormány szociális programjára is és a tanítóságot biztosította, hogy nem első, hanem legelső gondja volt lendíteni a népoktatásügy munkásainak sorsán.

A miniszternek ez a beszéde így hangzik:

Rendkívül örülök, hogy ilyen nem hivatalos alakban is találkozhatok az itt nagy számban egybegyűlt tanítósággal. Én mindig kerestem a személyi és közvetlen érintkezést azokkal, akikkel egy célra közreműködni hivatva vagyok. Én igyekeztem a személyi érintkezést és közvetlen összeköttetést nemcsak egyesekkel, hanem — mondhatom — Magyarország szegény népével keresni. Közvetlen érintkezésből akartam meríteni és akarom meríteni benyomásaimat, nemcsak aktákból, hanem az életből. Sokszor egy hanglejtés, az arckifejezésnek valami változása többet mond annak, aki megfigyelni tud, mint hosszú lapokra terjedő memorandumok, amelyekben — hogy úgy mondjam — a valódi érzelmeknek és valódi gondolkodásnak csak hivatalos leszűrődése nyilatkozik meg.

Ennek folytán rám nézve nemcsak mint ünnep, hanem mint tapasztalat-szerzés is nagyon becses ez a találkozás hazánk egy nagy vidékének tanítóságával. És én önmagammal itt, hogy úgy mondjam, kedélyes alakban csak azt mondhatom el, amit a közgyűlésen elmondtam. Nem mondom, hogy legelső gondjaim közé tartozott a népoktatás ügyével és a tanítóság sorsával való foglalkozás, mert ezzel keveset mondtam volna. *A legelső gondom volt*, amelyet fölkaroltam s amelyről elmerem mondani, hogy elvittem odáig, ameddig a jelen viszonyok között vinni lehetett, elvittem odáig, ameddig hazánk gazdasági ereje és mindazok a párhuzamos igények egyszerre döngetik a mi kapunkat és az azokra való méltányos tekintetek megengedik. A többi a jövőnek a kérdése. Az a kormány, amelyhez tartozom, ugyanis a szó igaz és jó értelmében vett szociális politikát tűzött a nemzet vezércsillagául: a nemzetet nagygyá, önállóvá és dicsővé tenni és ha különbséget tesz a nemzetet alkotó különböző egyének, csoportok és társadalmi osztályok között, hát ez a különbség, abban kell hogy nyilvánuljon, hogy egész gondunkat a törvényhozás irányításában épp úgy, mint a közoktatásban, arra fordítsuk, hogy a legkiválóbb társadalmi egyenlőtlenséget enyhítsük, a társadalomban gyöngéknek sorsát előmozdítsuk, természetesen nem rombolás, hanem fejlesztés útján, természetesen nem jogfosztás, hanem kiterjesztés útján, természetesen nem rablással, hanem azoknak, akiknek nincs, odaszerzésével, hogy legyen. (Zajos éljenzés.)

Ez az általános szociális és politikai meggyőződés nem érlelheti meg gyümölcsseit márhólnapra, néhány hónap alatt. De ha nekünk idő adatik, hogy ezt a munkát folytathatjuk, akkor remélem, hogy előbbre fogjuk vinni az ország elhagyatott osztályainak sorsát, előbbre visszük a nemzet gazdagodását, előbbre visszük az állam pénzügyi teljesítő képességét és akkor lesz nekem gondom arra és meg vagyok győződve, hogy Magyarországnak ebben az irányban meginduló fejlődését személyváltozás sem lesz képes megakasztani. Merem állítani, hogy a megindult megvalósulás felé törekvő s

attól többé el nem zárható irány logikájánál fogva kell, hogy utódomnak is gondja legyen, hogy a *nemzeti gazdagodás fokozatosan elérésék azok részére is, akik a nemzeti művelődés alapkövét rakták le.*

Ez az én irányítóm a nevelési és különösen a népnevelési ügyek intézésében. Hirdethetik önöknek olyanok, akik felelősség nélkül beszélnek és irnak, hogy többre volna igényük már most, hogy többet kellett volna csinálni már most. Én nem vagyok abban a szerencsés helyzetben, hogy a nyomdafestéket pazarolhassam anélkül, hogy felelősséggel tartoznám, mert én nekem azt, amit mondok, tettel kell felváltanom. Méltóztassék visszagondolni hivatalos időmre, hogy hallottak-e tőlem, nagy szölamokat. Mindenesetre többet tettem, mint a mennyit mondtam. Ez lesz az irányítóm továbbra is. Az *ámitás, a lázítás* dicsőségét szívesen átengedem másoknak. (Lelkes éljenzés.)

De azt hiszem, hogy a tanítósság fel fogja ismerni törekvéseim őszinteségét és igazságát és tudni fogja, hogy megélhetésének biztosítása nem történhetik e hazának minden rangu osztályainak megbénításával, veszélyeztetésével. A nemzet általános boldogulásával együtt a tanítósság sorsa anyagilag és erkölcsileg mindig javuljon. Mint mondtam, én ebben az arányos igényben képviselem önöket és biztosíthatom önöket, hogy kellő erővel képviselem.

Ez a beszéd már sokkal inkább lelkesítette a tanítósságot. Hosszantartó éljenzéssel és tapsal is fogadták, amely csak akkor szűnt meg, amikor Apponyi Albert visszavonult lakosztályába, hogy rövid pihenés után Aradváros küldöttségét fogadja.

(Aradváros küldöttsége.)

Aradváros törvényhatósági bizottsága egy már régebben tartott közgyűlésen tudvalevőleg elhatározta, hogy küldöttségileg kéri föl a kultuszminisztert egy állami felsőbb leányiskolának Aradon való föllállítására. A törvényhatósági bizottság Apponyi Albert grófnak itt-idezését tegnap fölhasználta arra, hogy tisztelegjen a miniszternél és előterjessze a városnak a leányiskola létesítésére vonatkozó kérelmét. *Károlyi Gyula* gróf főispán és *Varjassy Lajos* polgármester vezette a mintegy harminc városatyából álló küldöttséget Apponyi elé, akit a főispán rövid tartalmas beszédben a város óhajának gyors teljesítésére kért.

A miniszter ugyancsak rövid, de igen sokatmondó beszéddel válaszolt.

— Nemcsak ígérem, mondotta Apponyi, hogy Aradváros meg fogja kapni az állami felsőbb leányiskolát, ezt már régebben elhatároztam, hanem kijelentem, hogy Budapestre érve, rögtön utasítani fogom közegcimet, hogy lépjenek érintkezésbe Aradváros hatóságával, hogy a *felsőbb leányiskola építését még a tavasszal meg lehessen kezdeni.*

A küldöttség zajosan megéljenzte a minisztert, aki ezután az *Aradi képző- és iparművészeti társulatnak* *Károlyi Gyula* gróf diszelnök vezetése alatt megjelent küldöttségét fogadta.

(A képző- és iparművészeti társulat.)

Károlyi Gyula gróf pár szóval utalt arra a fontos kulturális hivatásra, amelyet az egyesület betölt, kérte a minisztert, hogy a társulat védnökségét fogadja el és részesítse a fiatal egyesületet államsegélyben, hogy a kezdet nehézségeivel megküzdhesen.

A főispán beszédére Apponyi Albert gróf a következő meglehangú választ adta:

— Az önök felhívása, hogy a védnökséget fogadjam el, nagyon megtisztelő reám nézve s szerencsésnek érzem magam, hogy ahhoz minden további nélkül hozzájárulhatok. De azt hiszem, önökre nézve fontosabb ennél a másik kívánság teljesítése. Itt azonban kénytelen vagyok a szokásos miniszteri biztositások talajára lépni, mert nem tudom, hogy az 1907. évi költségvetési átalányon

belül rendelkezem-e kellő forrásokkal és anyagi eszközökkel. Mindenesetre, még amennyiben most ezekkel nem rendelkeznek, iparkodni fogok, hogy a jövő évi költségvetésben ez a tétel helyet találjon. Én a művészet iránti érzéknek a vidéken való kifejlesztését fontosnak tartom s a vidéki művészi központok megteremtésének szükséges voltát már több ízben hangoztattam is. *Aradot ilyen központ céljaira igen alkalmasnak tartom s azt hiszem, Uraim, e kijelentéseimmel mégis többet mondtam és ígértem, mint a szokásos miniszteri biztositások.* Egész szívemmel önök mellett vagyok s óhajtom munkásságuk sikerét.

(Körösbánya kér. lme.)

Utolsónak egy programon kívüli, de rendkívül érdekes küldöttség tisztelt a miniszternél. Hunyadvármegyének körösbányai járásából eljöttek ifj. *Lázár Farkas* főszolgabíró, *Brády Atila* kir. járásbíró, *P. Krámer Bonifác* róm. kath. lelkész, *Paraszky Gyula* kir. albiró és *Urbán József* állami elemi iskolai igazgató, akiknek nevében *P. Krámer Bonifác* rövid, hatást keltett beszédben tolmácsolta a felső körösmenti magyarság évszázados küzdelmeit és az évszázadokon át egyedül küzdő, magára hagyott s már két ízben vérfürdőben megkeresztelt magyarság részére az állam segítségét kérte.

A szónok elmondta, hogy az erdélyi érc-hegységben első ízben *Hora* és *Kloska* hordái csonkították meg majdnem tövig a magyarság termőfált: a régi *Zaránd* megye magyar nemes családait s alig multak el a mult század rémes eseményei, amidőn 1848-ban újabb megpróbáltatások zúdultak a vidékre. A magyarság nagy része vértanuságot szenvedett a magyarságáért. De az annyi vértanu vérről öntözött *Érc* hegységen még most él és küzd a léttel a számra kicsi, de hazafias érzelmében nagy magyarság s állja a harcot a tengernyi nagy románsággal szemben s mily aránytalan ez a harc. A felső Körösmentén egymás mellett fekvő három közigazgatási járásban (brádi, körösbányai és nagyhalmágyi) az utolsó népszámlálás adatai szerint 72,000 lélek van s ezek között csak 3200 a magyar, a többi mind román. A románságnak hatalmas pénzintézeteik. *Brádon* algimnáziuma és felekezeti elemi iskoláik vannak. A magyarságnak a három járásban összesen három állami elemi s egy katolikus felekezeti iskolájuk van. A románság most mozgalmat indított, hogy a brádi algimnáziumból főimnáziumot csinálhasson. A körösmenti magyarság tehát Apponyihoz fordul, s bizva bizik, hogy a zarándi magyarok nem lesznek többé az állam elfeledett, mostoha gyermekei s hogy nemsokára a Körös mentén viruló állami középiskola fog állani.

A miniszter rövid válaszában azt felelte, hogy teljesen egyetért a szónokkal abban, hogy nem szabad az országban oly területnek lenni, ahol a magyar nyelvnek, a magyar kultúrának jogosultsága nincs, s hogy az emlékiratot át fogja olvasni s ha csak lehet, a *jogosult kérést teljesíti.*

A fogadtatás alatt ott voltak *Müller Károly* Aradváros képviselője, *Barabás Béla*, *Nagy Sándor* képviselők, akik nagy érdeklődéssel hallgatták *Krämer* beszédét s a küldöttségnek ajánlották, hogy a *képviselőházhoz is nyújtsanak be ez ügyben kérvényt,* amelyet ők aztán melegen támogatni fognak.

Apponyi ezután visszavonult lakosztályába, ahonnan fél kettőkor a tiszteletére rendezett lakomára hajtatott.

A lakoma.

A Fehér Kereszt-szálló téli kertje alig fogadhatta be a banketnek négyszáznál több résztvevőt.

Az asztalfőn Apponyi Albert gróf foglalt helyet, mellette jobbról *Pap I. János* görög ke-

leti román püspök és *Dálnoki Nagy Lajos* dr. alispán, balról *Károlyi Gyula* gróf főispán és *Varjassy Lajos* polgármester ültek. Ezek után következtek *Barabás Béla*, *Müller Károly*, *Nagy Sándor* dr., *Lázár Zoárd* dr., *Dobroszláv Péter* dr., *Mahler György* országgyűlési képviselők, *Csernovics Diodor* dr. miniszteri tanácsos, *Csák Cirjék* dr., *Teleszku György*, *Sarlot Domokos*, *Kovács Vince*, *Neményi Imre*, *Schenk Jakab*, *Kozma László*, *Ujváry Béla*, *Boros Vida*, *Burián János*, *Ábray Lajos*, *Láng Mihály*, *Sófalvi György*, *Almási T. Pál* és mások.

Az érkező minisztert a cigányzenekar a *Rákóczi* indulóval fogadta, melynek elhangzása után a résztvevők állva elénekelték a *Himnusz*t. Most kezdetét vette a lakoma, melynek étrendje a következő volt:

Rizi-bizi. *Népoktatásügyi* göboly vesepecsenye. Styriai jérce francia salátával. Almás és turós lepény. M.-Magyarádi fehér. br. Bohus Zsigmond termése.

(A király tószta.)

A második fogásnál szólásra emelkedett *Károlyi Gyula* gróf főispán és a magyarnak régi tradíciójához hiven felköszöntötte az alkotmányos királyt.

A közönség állva hallgatta meg a tósztot, amely után elénekelt a Szózatot.

(A miniszter felköszöntése.)

Varjassy Lajos polgármester Apponyi Albert egészségére üritett poharat, elmondván, hogy Aradváros, amely eddig a nemzet *Golgothája* volt, a mai nappal a magyar nemzet *Bethlehemévé* lett. Aradváros közönsége nevében szívvel-lélekkel élteti Apponyit.

(Apponyi a nemzetköziség ellen.)

A *Varjassy* beszédét követő zajos éljenzés megszüntével Apponyi Albert gróf állott föl szólásra és az alábbi pohárköszöntőt mondta a tanítósságra:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ősi magyar szokás, hogy a fehér asztalnál poharat emelve fejezzük ki egymás iránti jókívánatainkat. De én ezuttal nemcsak a szokást követem, nemcsak a viszonzás törvényéhez alkalmazkodom, midőn a hozzám intézett szives szavakért köszönetet mondok, hanem szívem sugallatát követem, amely szív különös melegséggel dobban meg ma, midőn azoknak körében vagyok, akiket mint munkatársaimat tisztetek és szeretek (Éljenzés), mint a hazai közművelődés szerény és serény munkásait becsülök.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Bár kétszer volt ma alkalmam arról nyilatkozni, hogy hogyan fogom fel azt a viszonyt, amely önök közt, mint a közoktatás munkásai és köztem, mint a hazai közoktatásügy ezidőszertit vezetője közt kell, hogy fennálljon és remélem, hogy fenn is fog állni és remélem, hogy mentől tovább működünk együtt, annál bensőbb és bizalmasabbá fog ez a viszony válni. Egy jó bairtsági viszony ez, mert mi bajt vivünk mindazokkal az erkölcseken szemben, amelyek a nemzet erőt fenyegetik; bajt vivünk az erkölcselenséggel szemben, bajt a *sötétség szelleme ellen, a beteg nemzetköziség szelleme ellen* (Éljenzés), az ősi magyar erkölcs, az ősi magyar egység, a magyar hagyomány és annak a hagyománynak nevében, amelyben — merem állítani — ez a kis nemzet a földkerekségnek valamennyi nemzetét felülmulja és mert felülmulja, tudott megállni a hazaszeretetenek nevében. (Éljenzés.)

Az egy nagy és dicső küldetés, Uraim és Hölgyeim, amit Önök teljesítenek, hogy midőn az a gyermeki lélek, amelyet hajlítani lehet oda, ahova a mesternek keze azt hajlitja, hogy midőn az a gyermeki lélek, amelyben csirájában bent vannak az emberi természetnek minden jó és rossz hajlamai, hogy midőn ez a gyermeki lélek az Önök kezébe jut, Önök, mint valóságos művészek, ebből a legbecsesebb anyagból gyurják, alakítják azt, ami ezen a földön legszebb benső harmoniában élő: istenfélő, hazájához ragaszkodó valódi embert, valódi magyar embert. (Éljenzés.)

Hivatásuknak nehézségei, sanyaruságai, sorsuk megpróbáltatásai közt, amelyeken, hogy

a lehetőségig segítsek, állandóan fogok dolgozni, melegítse át szíveiket, vigasztalja csüggedtségüket az, hogy olyan feladatot teljesítsenek, melynél szebbet, melynél — ha azt jól teljesítik — benső megelégedés előidézésére alkalmasabbat gondolni sem lehet. És ha azt mondták az utolsó évtizedekben lefolyt nagy háborúkról, hogy nemcsak a német vezérkar, nemcsak a német hadsereg, hanem a német iskolamester is győzedelmeskedett azokon a harcmezőkön, akkor lelkesítse Önöket az a tudat, hogy azokon a — reménytelen vértelen — harcmezőkön, amelyeken e nemzetnek ki kell vívnia európaias és közemberiségi küldetésének teljes elismerését, ha ezen harcmezőkön ez a nemzet, mint istentől reméljük, végleges diadalt fog ülni, úgy ennek a diadalnak előidézői közt nemcsak az államférfiakat, nemcsak a fényes neveket fogja a történelem emlegetni, hanem azt fogják mondani, hogy a magyar nemzet az ő végleges diadalt a magyar iskolamesternek is köszönheti. (Eljenzés.) Erre a magyar iskolamesterre, erre a lelkes magyar tanítóra és tanítónőre emelem poharamat, kívánva mindnyájuknak isten áldását, közös munkánk sikerét, nemzetünk dicsőségére és felvirágzására. (Lelkes eljenzés és taps.)

Az elutazás.

A banket befejeztével, délután három órakor a miniszter azt a kívánságát fejezte ki, hogy szeretné programon kívül az aradi árvaházat is megtekinteni. A társaság egyrésze tehát kocsiba ült s elkísérte a minisztert az árvaházhoz, ahol Balázs Ferenc igazgató rövid beszéddel üdvözölte Apponyt, aki ezután részletesen megvizsgálta az árvaház minden helyiségét. Először a kézügyesítő munkakiállítást tekintette meg s nagy elismeréssel nyilatkozott az ott látottakról. A famunkákat s a különféle domborműveket behatóan megszemlélte s így szólt Károlyi Gyulához:

— Kár lett volna ezeket nem látni!

A miniszter ezután az intézet összes földszinti és emeleti helyiségeit megtekintette. Itt ott az árvákat is megszólította Fél óráig időzött az intézetben. A vendégkönyvbe a következőket írta be:

— Apponyi Albert 1907. január 20. Lelki örömmel láttam ezt az intézetet.

A látogatás után a miniszter ismét kocsiba ült s visszahajtatott a városházára, ahonnan a délutáni gyorsvonaton visszautazott a fővárosba.

SPORT.

Maione vivóakadémiája.

Arad, január 21.

Arad sportéletének legkimagaslóbb eseményei közé tartoznak azok a vivóakadémiák, amelyeket Maione Vincenzo az immár egészen aradi polgárrá lett olasz vivómester a vivó-tanfolyam bezárása alkalmával évente rendez. A Fehér Kereszt nagytermében vasárnap délután tartott vivóakadémia, amely versenynyel volt egybekötve, úgy műsor, mint klasszis szempontjából, fölülmulta az eddigieket.

A védnöki tisztséget *Andrényi* Károly töltötte be.

Az akadémia nivóját emelte, hogy azon három más városbeli vivómester is részt vett néhány tanítványával együtt. A jelenvolt mesterek: *Toricelli* Angelo (Budapest), *Armentani* Luigi (Szeged) és *Falchetto* Ettore (Békéscsaba).

Előbb iskola-vivás volt, amelyet *Maione* mutatott be tanítványaival. Különösen tetszett a kis hét éves *Asbóth* Lajos iskola-vivása. Majd a mesterek vivása következett. *Maione* *Toricelli*-vel tör, *Armentani*-val karadasszót mutatott be, amelyekben a mesterek valósággal brilliroztak tudásukkal és bámulatos cselvágásaikkal.

Ezután következett az amatőrök és tanít-

ványok versenye, amelyben *Maione* tanítványain kívül a vendégmesterekkel együtt lerándult amatőrök is részt vettek. A nagyszámu közönség érdeklődéssel és élvezettel nézte végig a verseny fordulót és zajosan tapsolta a győzteseket. Az első díjat *Székely* Vilmos amatőr (Békéscsaba), a másodikat pedig *Nikolics* Miklós aradi adótiszt, *Maione* tanítványa nyerte.

Az akadémia sikerében az érdem és elismerés *Maione* Vincenzo vivómestert illeti, aki áldozatot és fáradságot nem kimélve nemcsak tanítványainak haladásáról és tudásáról akart beszámolni, de egyszersmind kiváló élvezetet akart nyújtani a vivó-sportot kedvelőknek. A mester az idén hamarabb fejezte be a tanfolyamot, mivel február elsejétől Kassára köti szerződése, ahonnan Kovászna fürdőre megy és csak szeptember elején tér vissza Aradra, amikor is újból megnyitja iskoláját, amelynek jó híre már az ország minden részében elterjedt.

A vivó akadémia a szünetek alatt az aradi háziezred zenekara játszott.

+ Az Aradi posta és távirada tisztviselők sportegyesülete f. hó 26-án Kovács és Novotny helyiségében II. rendes közgyűlést tartja, melyre a tagok megjelenését kéri ez uton is az elnökség. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Pénztári jelentés. 3. Számv. biz. jelentés. 4. Szertári jelentés. 5. Művezető jelentése. 6. Titkár jelentése. 7. Tisztikar felmentése. 8. Tisztujtás. 9. Költségvetés. 10. Indítványok. A gyűlés este 9 órakor kezdődik.

A Lloyd-palota új terve.

Goldschmidt Sándor indítványa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 21

Az Aradi Lloyd Társulat, amint ismeretes, legutóbbi választmányi ülésén bizottságot küldött ki, hogy az a társulat részére építendő palota tervéről, az abban benyújtott memorandumról véleményt hozzon.

A bizottság egyik tagja, *Goldschmidt* Sándor, aki egyben választmányi tagja is a Lloyd-társulatnak, most érdekes előterjesztést nyújtott be a kiküldött bizottság elnökéhez, *Éles* Ármához. Az indítvány számadatokkal és meggyőző érvekkel támogatva azt ajánlja, hogy a Lloyd-társulat ne legyen bérlője a vállalkozónak, se pedig egy külön részvénytársaságnak, hanem építse meg maga a Lloyd-palotát.

Az előterjesztésből a következő részleteket közöljük:

Tekintetbe véve, — mondja az indítványozó — hogy a társulat eredeti jellege továbbra is fentartassék s az mint eddig is, úgy ezután is azon magas színvonalon maradjon, azon elveket vigye diadalra, melyeket sok éven keresztül vallott, nem engedhető meg, hogy érdekei egy csoportnak kiszolgáltatassanak, amely csoport az egyesületet, mint ilyent, saját céljaira akarja kihasználni.

Az indítványozó azt ajánlja, hogy a tagdíjakat 40 koronára emeljék, a mi nem nagy díjfelemelés, különösen ha ez által a tagok kényelmesebb kaszinóban jelenhetnek meg, s ha ez által a társulat kereskedelmi céljait is fokozottabban töltheti be. Ezután így folytatja:

Hiszen csak azt vagyok bátor felhozni, hogy minden nagyobb vidéki városban igyekezzenek tőzsdéket felállítani. Már pedig ha a Lloyd társulat is keresztülviszi egy vidéki tőzsdének felállítását, akkor nagyon sok aradvidéki egyén fog sűrűbben Aradon megfordulni és szintén csak a Lloyd társulat helyiségeit fogja főképen tartózkodási helyül választani, a melynek közelében, vagy magában a helyiségekben élénk üzleti tranzakciók fognak lebonyolítani.

Egy Lloyd-épületnek az építése tehát okvetlen szükségessé válván, annak létesítését

nem engedhetjük át egy részvénytársaságnak, hanem a tagok összességének kell a tervet kezébe venni és anyagi hozzájárulásával elősegíteni annak keresztülvitelét.

Az aradi Lloyd társulat által építendő bérpalota finanszírozását ezeknélfogva következőleg vélem keresztülvihetni.

Telek, új építkezés és berendezés maximális összege	380000 K.
Ezen összeg beszerezhető:	
Törlesztéses kölcsön alapján	200000 K.
Betáblázásra 10 vagy 14 évi törlesztésre	100000 K.
A tagok által jegyzendő részvények által	80000 K.
Jövedelemként felvettem:	
Üzlethelyiségek és lakásokból	16000 K.
Tagsági díjakból	8500 K.
Ha a kezelés bérbe adatnék, az esetben maximálisan elérhető	6000 K.
	30500 K.
Ezen összegből leszámítandó a 200000 K. törlesztéses kölcsön után fizetendő maximális 5 1/4% minimális 5.05% annuitás	10500 K.
Marad	20000 K.

A bevételek az indítványozó szerint a minimális összeggel vétettek föl, hiszen a kezelésért máris ezekkel többet ajánlanak ma is, a mikor a terv csak a kezdetén van.

A 200000 korona törzfizetéses kölcsön törlesztése már fönnbenn be van véve. A másik, 100,000 korona kölcsönre és a részjegyek visszafizetésére nézve *Goldschmidt* három tervezetet dolgozott ki. Az egyik tervezet szerint évente tízezer koronát törlesztenek ebből s a részjegyek tulajdonosai csak a hetedik évben részesednének kamatjövdelemben; de ez a jövedelem már a tizedik évben 5 százalékot tenne ki, dacára annak, hogy adó- és kezelési költségekre 5450 korona maradna. A második tervezet szerint a 100000 koronát tizenégy év alatt törlesztenék s a részjegyek tulajdonosai már az első évben kapnának kamatot. A harmadik tervezet szerint tíz év alatt törlesztenék le ezt a százezer koronát.

A részjegyek tervezete ez: Négy száz darab 200 koronás részjegy bocsáttatnék ki, a melyek minden egyes Lloyd tag által tetszés szerinti mennyiségben jegyeztethetnének. A mennyiben 80000 koronánál nagyobb összeg jegyeztetnék, a betáblázásra felveendő összeg volna redukálható. Mikor már a százezer koronás kölcsönt visszafizették s csak a 200000 korona annuitásos kölcsön terheli a társulatot, kezdődnek a részjegyek kisorsolása, illetve azoknak élvezeti jegyekre való beváltása. Egy részjegy 200 koronával váltatik be, és a tulajdonos annak ellenében élvezeti jegyet kap, amely élvezeti jegy, míg az összes részjegyek be nem váltatnak, azokkal egyenlő kamatjövdelemben részesül.

Ha már az összes részjegyek be vannak váltva, akkor az élvezeti jegyek nem részesülnek bizonyos kamatozásban, hanem osztoznak az épület azon jövdelemben, a mely az amortizációs kölcsön járadéka és bizonyos fenntartási költségek levonása után fennmarad, amely kamatozás azonban 15%-nál nagyobb nem lehet s amennyiben ennél is több jövedelem mutatkoznék, az „házfentartási alap“ címén valamely itteni pénzintézetnél, vagy pedig állampapírokban helyezendő el.

A részjegyek jegyzésére egyben felkérendők az összes aradi pénzintézetek is, melyek áldozatkészségét amugy is ösmerjük s miután ebben az esetben amugy sem áldozatról, hanem tulajdonképen csak egy már ma meghatározható időre adott kölcsönről van szó, minden rizikó nélkül jegyezhetnek pár ezer koronát.

Az előterjesztettek alapjain kéri *Goldschmidt* Sándor, hogy az indítványt a Lloyd-társulat rendkívüli közgyűlése elé terjesszék.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Az Országos Vöröskereszt egyesület aradi fiókjá január 23 án délután 4 órakor, a városháza tanácstermében közgyűlést tart. *Wadovsky* Gusztávné elnöknő. *Institoris* Kálmán elnök. *Böhényi* Arisztid jegyző. Tárgy: 1. Választmány újjáalakítása. 2. Tisztujtás. 3. Számvizsgáló-bizottság jelentése. 4. Evi jelentés. 5. Indítványok.

Uj vádak Polónyi ellen.

Lengyel Zoltán vádol. — Ugron, Lengyel, Polónyi. — Sötét üzelmek. — Polónyi, a zsaroló. — Polónyi, a kém — Mosdatás a függetlenségi pártban. — A liliumfi nem pöröl. — Lengyel Zoltánt kizárták. — A közélet piszka.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, január 21.

Az a komédia, amely a politikai harc-
térén már több mint egy hete folyik, ma
még szélesebb keretekben játszódott to-
vább. Valóságos árja a piszoknak, ami
ott uszik a magyar közélet felszínén. Le-
gyen bármily pártálláson az ember, meg
kell döbennie a szédületes gonoszszággal
hömpölygő áradat láttára. Panamával, zsa-
rolással, kémkedéssel vádolják az ország
igazságügyminiszterét, aki nem merészel
bírószághoz menni, hanem elbujik a saját
pártja háta mögött. A közélet egy másik
szereplő férfiát megvádolják a legsúlyo-
sabb politikai bűnnel: az árulással. És
nem történik semmi. A minisztert megél-
jenzik, a vádolót kilöki a pártból és a
szemét, a piszok eltakarítatlanul marad az
ország orra előtt. Most már nem is az a
lényeges ezekben az ügyekben, hogy ki-
nek van igaza: a vádlónak, vagy a vád-
lottnak. A lényeges az, hogy a közérköles
teljes csődje következett be, amely tény-
leg a legsötétebb Balkán-államok szín-
vonalára süllyeszti az országot. A szemlélt
elfogja a csömör: ez már nem politika,
ez már a csatornák patkányainak a harca
a koncert.

Annyi bizonyos, hogy hiába harsantak
ma az éljenek a függetlenségi pártkörben.
Polónyi Gézaról mindenki tudja már, hogy
ezt az urat nem lehet semmiféle szappan-
nal tisztára mosni. Egész élete csupa folt,
csupa sötét pont. Most érkezett a leszám-
olás ideje: Polónyi azonban nem akar
leszámolni. A hatalom egyelőre még az
övé, mit törődik ő azzal, hogy az igazság
legfőbb őret széles Magyarország kor-
ruptnak, politikai szédelgőnek és tisztel-
ségtelennek tartja. Polónyi Géza az az
ember, aki, ha el is kell hagynia előbb-
utóbb a husos fazekat, előbb még — hogy
ugy mondjuk, — elveszi a mások gusztu-
sát is tőle. A nemzet pedig belecsömörlik
a nagy kiábrándulásokba.

Mai távirataink:

Halmos és háziórvosa.

Halmos János veje, Stiller Jenő dr. ma
egy újságíró előtt a következőket mondta:

— Tegnap nyilatkozatomat szórol-szóra
fentartom és várom most már Wein Manó dr.
válaszát. Ismétlem, hogy nem mint magánem-
ber, hanem pusztán mint orvos kijelentem,
hogy az egész dolog nem normális előttem.
Apósom állapota távolról sem volt olyan ez-
előtt, és ma sem olyan, hogy Weinnek joga
lett volna a visszavonási nyilatkozatot aláír-
ni, csak azért, mert szerinte ezzel megmenti az
életét.

Ez abszurdum. Halmos egy gyöngéledő
öreg ur, akit nagyon lesújtott a felesége ha-
lála. De halálos veszedelemtől beszélni egy-
szerűen képtelenség. Meg azután érthetetlen
előttem, hogy Wein Manó hirtelen közölte Hal-
mossal, hogy mily veszedelmes az állapota.
Orvosnak ezt nem szabad megtenni.

Nem kutatom, hogy milyen érdekek ját-
szottak közre abban, hogy Wein megszerezze
apósomtól a rehabilitáló nyilatkozatot, de hatá-
rozott meggyőződésem az, hogy ennek a nyi-

latkozatnak aláírása csak erős suggestio ha-
tása alatt keletkezett.

Stillernek különben az a terve, hogy fel-
jelentést tesz Wein ellen a budapesti orvos-
egyletnél.

(A háziórvos nyilatkozik.)

Wein Manó dr., Halmos háziórvosa egyik
fővárosi könyvostos utján hosszú nyilatkozatot
tesz közzé, melyben a következőket mondja:

Ama vádakkal szemben, melyeket Halmos
családja ellenem emelt, ki kell jelentenem,
hogy mielőtt én a Polónyi ügybe beavatkoztam
volna, Halmos egészségi állapota egyenesen
aggasztóra fordult, félt hogy megőrül s sokat
foglalkozott az öngyilkosság gondolatával. Val-
latni kezdtem s erre bevallotta, hogy nem tud
a Polónyi-ügyben bizonyítani s hogy napok óta
tanulmányozta a rendelkezésére álló adatokat,
de azt tapasztalta, hogy azok nem elegendők
a vád bizonyítására. Hite megrendült. Ekkor
fogamzott meg bennem a gondolat, hogy az
ügyet az ismert módon rendbe hozom. Senki
erre fel nem kért: sem Ábrányi, sem Vaszi-
lievits. Én a magam iniciatívájából mentem
Polónyihoz, előadtam, hogy Halmos milyen ál-
lapotban van és kérdeztem, hajlandó volna-e
beérni Halmos egy nyilatkozatával. Polónyi
hajlandó volt s becsületszávéra jelentette ki,
hogy a vád igaztalan voltát előttem bebizo-
nyítja. En megfogalmaztam a nyilatkozatot,
Polónyi helybenhagyta. Erre elmentem Halmos-
hoz. A két Halmos fiú is ott volt. Kijelentet-
ték, hogy apjuk nevében nem irnak alá sem-
mit s belekapaszkodtak a bocsánatkérés szóba,
mire én kijelentettem, hogy a miniszter nem
ragaszkodik a szavakhoz. Közben Halmos elis-
merte, hogy a nyilatkozatot helyesnek és igaz-
nak tartja s aláírja, mert fél, hogy megőrül,
vagy öngyilkos lesz.

Wein dr. ezután elmondja a történeteket,
ugy amint azt Polónyi a Házban elmondta s a
végén a következőket teszi hozzá:

Reggel három óra volt, mikor Polónyi
válaszlevelét átadtam Halmosnak.

— Köszönöm, Móni, — mondta ő, — nem
tudod, milyen jót tettél velem! Mindig hálás
leszek érte.

Én egy percig sem felejtettem el, hogy
mint orvos, mivel tartozom páciensemnek.
Halmos izgékonny kedélye, elviselhetetlen lel-
kiállapota, álmatlansága kényszerített, hogy
igy cselekedjem. Nem fenyegetőztem én sem
tébolydával, sem halállal, csak arra hívtam fel
Halmos figyelmét, hogy mit tesz ilyenkor egy
korrekt uriember. Stiller dr. nem avattam be
terveimbe, ez tény. Azért nem, mert nullának
tartottam. Mostani nyilatkozatának hangja, ten-
denciája és pökhendisége után ki kell jelen-
tenem, hogy tévedtem. Stiller dr. a nullánál is
kevesebb

Az elkerülhetetlen bukás.

Erdekes, hogy a függetlenségi párton ki-
vül hogy vélekednek Polónyi fogásairól. Erre
nézve elég felvilágosítást adnak az alábbiak:

A függetlenségi párt értekezletéről az
alábbi hivatalos jelentést adták ki:

(Wekerle és pártja.)

Az alkotmánypártban nézeteltérések me-
rültek fel Wekerle és a párt többi tagjai kö-

zött. A párt mindenképpen szabadulni akar Po-
lónyitól, míg Wekerle mindenáron tartani akar-
ja. Még szombaton délből összejöttek a nemze-
ti kaszinóban Széll Kálmán, Andrássy Gyula
gróf, Hadik János gróf és Zichy Aladár gróf
és megállapították, hogy nem érhetik be Poló-
nyi, illetőleg Halmos nyilatkozatával. Különösen
azt tartották sérelmesnek, hogy Polónyi azt
mondta, hogy az ő bírása a koalícióban csak a
függetlenségi párt lehet. Azt mondják, hogy
Polónyi nemcsak azért csikartatott ki Halmos-
tól nyilatkozatot, hanem azért is, hogy kifogjon
Andrássyn és neki maradjon igaza abban, hogy
más elégtételre nincsen szüksége, mint a füg-
getlenségi párt takaró nyilatkozatára. Wekerle,
aki Polónyinak köszöni, hogy a néppárt akara-
tával szemben mégis a kabinet élére állott,
most hálából még saját pártjával is szembe he-
lyezkedik és kijelentette egész határozottan,
hogy elmegy a függetlenségi párt ma esti ér-
tekezletére, hogy emelje az ováció díszét, mely-
ben Polónyit részesíteni fogják. Később azon-
ban, valószínűleg Andrássy közbenjárása foly-
tán, elállott ettől a szándéktól s így történt,
hogy a függetlenségi párt értekezletén egyetlen
alkotmánypárti miniszter sem jelent meg.

Az alkotmánypárt egyik mértékadó tagja
ma úgy nyilatkozott, hogy a Polónyi-ügy ma-
ga után vonhatja a koalíció válságát is. Ugyis
megérettnek látják az ügyeket a függetlenségi
párt teljes uralmára és a Kossuth-kabinet meg-
alakítására. Ha a függetlenségi párt a végle-
tekig ragaszkodik Polónyihoz, akkor ez az ala-
kulás hamarabb fog bekövetkezni, mint eredet-
ileg tervezték; mert Andrássyék le fogják
vonni a konzekvenciákat és ki fognak lépni a
kormányból. „Csinálja — így végzi a beszé-
dét — a függetlenségi párt a saját szakállára;
mi ugyanis csak takaróul szolgálunk; legalább
nem lehet majd ránk kenni, hogy miattunk
kell szegreakasztani a függetlenségi eszméket.
Ha ellenzékbe megyünk, az ország meg fogja
láttni, hogy mi közelebb állunk ma a független-
ségi irányhoz, mint a függetlenségi többség.”

(A kabinet állásfoglalása.)

Egyik fővárosi estilap jelenti, hogy tegnap
minisztertanácsot tartottak a Polónyi-ügyben.
Maga Polónyi nem vett benne részt. Itt ismét
kiélekedett az alkotmány- és néppárti minisz-
terek felfogása Polónyival szemben. Megállapi-
tották ugyanis, hogy Polónyi szombati beszéde-
ben valótianságot mondott, mikor nagy garral
hirdette, hogy őt meglepték a Halmos-féle
nyilatkozattal, holott küldött, hogy napok óta
várta és szövevényes intrikát folytatott a nyi-
latkozat megszerzésére. Rosszalták azt is, hogy
Ábrányi Kornél vezette a kampányt. Mellesleg
megjegyezzük, hogy Ábrányi azzal védekezik,
hogy ő a miniszterelnök parancsára vállalta a
Polónyi által kieszelt tervnek végrehajtását.

A minisztertanács formális határozatot nem
hozott, de abban egyetértettek mindannyian,
hogy az ügyet Polónyi valótlan állításának köz-
bejötté és az azóta megjelent helyreigazító köz-
lemények folytán befejezettnek nem lehet tekin-
teni. Andrássyék ma is szükségesnek tartják,
hogy Polónyi bíróság elé vigye ügyét, mire a
lapok számtalan közleményei elég módot nyuj-
tanak. Egyébként be akarják várni, miképpen
fogják majd fel legfelsőbb helyen a dolgot.

mert ha ott nem lesz kifogás, akkor Andrásyék a politikai kényszerre való tekintetből belefognak nyugodni, hogy Polónyi maradjon meg most és menjen el később valami megfelelő ürgy alatt, de abba, hogy Polónyi végleg megmaradjon, *semmi szín alatt nem mennek bele.*

(Abrányi cáfol.)

Abrányi Kornél miniszteri tanácsos a Budapesti Tudósító utján a következő nyilatkozatot teszi közzé:

Több lap a köztem és dr. Wein Manó közt fennálló sógorsági viszonyból következtetve, azt imputálja, mintha dr. Wein Manónak a Halmos-ügynél követett eljárásában nekem is részem lenne. Ezzel szemben kijelentem, hogy dr. Wein Manóval a felmerült eset előtt hetek óta sem közvetlenül, sem közvetve nem érintkeztem, a Halmos ügyben követett eljárására és annak végrehajtására sem közvetlenül, sem közvetve be nem folytam, arról előzetesen semmi tudomásom nem volt, annak megtörténtéről csak a szombat reggeli lapokból értesültem.

Lengyel Zoltán vádol.

Lengyel Zoltán *A Nap* mai számában a függetlenségi pártkör tagjaihoz az alábbi nyílt levelet intézte:

Barátaim,

ugy tudom, ma este értekezletre gyűltek egybe, hogy határozatok azon kérdésekben, amelyek személyemmel kapcsolatosak és azon vádakra nézve, amelyeket a pártkör két alelnökével, Polónyi Gézával és Ugron Gáborral szemben fölvettem. Az értekezleten jelen lenni nem kívánok, elhatározástokat jelenlétemmel befolyásolni nem akartam. Magamat védenem nincs miért. A vádat pedig vállalom és ismétlem itt a nyilvánosság ítélőszéke előtt és annak minden következményeért felelek:

(Ugron, az elvü.)

I. Vádat emelek Ugron Gábor ellen mindazok alapján, amiket róla megírtam. Vártam választ, nem felelt. Kénytelen vagyok tehát kielégíteni a bűnlajstromot. Teszem ezt azért is, mert akadtak olyanok is, akik azzal védték, hogy a bűnök régiek, ismerték és hogy azokat a nemzeti küzdelemben szerzett érdemeiért megbocsájtják.

Nos hát, Ugron Gábor képviselő ur a függetlenségi párt alelnöke, a Fejérváry-kormány uralma alatt *a darabantokkal állandó összeköttetést tartott fenn* és igen gyakran fentjárt Vörös Lászlónál. Sikerült megtudnom, hogy a berecki és székelyudvarhelyi vasutak ügyében, egyebet is akart. Többszörösen kapacitálta Vörös Lászlót, járjon el Lányi Bertalannál, hogy a vétkes bukás miatt ellene folyamatba tett ügyben más ügyészt bizzon meg a vád képviselőjével. Erről tud György Endre volt miniszter is.

Hogy azután ezekért milyen ellenszolgálatokat tett, vagy ígért, én nem tudhatom. Látom azonban azon tény, hogy, ha a koalíció megegyezését a királyiul tulköveteléseivel és lázító cikkeivel, beszédeivel lehetlenné tette volna, ezzel csakis Vörös László-féle kabinet megalakulását mozdíthatta volna elő. Es látom, hogy a béke után, amely nem úgy, amint ő követelte, hanem annál is, amelyet a vezérlő bizottságból való kilépése után kívánt, százszorosán olcsóbb áron kötött meg.

Ugron még egy pár mérges förmedvény után egészen kiegyezett. A tények ismeretese. Nemcsak, hogy nem lármázik már, hanem már ő lármáz arra, aki még szólni mer. E dolgokkal burkoltan megvádolta őt augusztusban egyik másik lap s Ugron Gáborról egy lapban

augusztus 25-én meg is jelent a következő közlemény:

Ugron Gábor sajtópöre. A haladó párt portájáról valami rejtett gyanúsítást kurjantottak Ugron Gábor felé. Ugron rögtön sajtópört indított e dologban, hogy amit rejtve adagolnak, ha tudják, nyilvánosan bizonyíthassák.

Konstatálom, hogy Ugron a tavalyi és idei év folyamán semmiféle sajtópört nem indított.

(Panama, zsarolás.)

II. Vádat emelek Polónyi Géza országgyűlési képviselő, a pártkör alelnöke ellen. Nem foglalkozva az ellene szóst régebbi és újabb, súlyos és kevésbé súlyos vádakkal, csupán három dologban vádolom.

1. *Magamévá teszem Halmos volt polgármester kimondott, de bűnügyi rémregényekbe illő módon visszavont vádját.* Az esetek közül már ma is vállalom négy konkrét esetnek bizonyítását. Ezek: a Cséry fülé ügyre, a Dunagőzhajózási, a Közuti és a Városi villamosvasut társaságra és a Gschwindt gyárra vonatkoznak. Sajtóbíróság előtt vállalom értük a felelősséget és a bizonyítást.

2. *Magamévá teszem a Beke Erzsébet féle zsarolás vádját.* Polónyi ügyvéd korában, szövetkezve Beke Erzsébettel, megszarolta Nákó Sándor grófot, a jelenlegi fiumei kormányzót. Lehetetlen, hogy a zsaroló és a zsarolt egy kormány tagjai legyenek. A dolgokat bizonyítani kívánom Andrásy Gyula gróf belügyminiszterrel, Nákó gróf fiumei kormányzóval és Jesszenszky Géza dr. nagyszentmiklósi ügyvéddel.

(Polónyi, a kém.)

3. Vádat emelek Polónyi ur ellen az itt következő levél alapján:

Budapest, 1905. február 1.

Méltóságos bárónő! Nagy szolgálatot tehet nemzetének, ha tudomást szerez és velem közli Tisza István fogadtatásának körülményeit. Magam mennék föl Bécsbe, de nem akarok feltűnést és esetleg kellemetlenséget okozni. Nagyszerű lenne, ha megtudhatnám, hogy mit mondott ő Felső Tiszának, mi a hangulat az udvarnál és van-e rá hajlandóság, hogy Kossuthot is meghallgassa a király? Ha ez megtörténik, oly népszerű lesz ő Felső, amilyen népszerű még nem volt király soha. Ha valami nagyon fontos és sürgős közleménye lenne, úgy délután 3 és hat óra között mindig telefonálhat. Mindenestre írjon, vagy jöjjön Budapestre.

Tisztelője:

Polónyi Géza.

A levél borítékján pedig a következő áll:

Polónyi Géza ügyvéd Budapest, IV. Gr. Károlyi-u. 24.	Postabélyegző.
Báró Schönberger Béláné urnőnek	
Wien Johann Strauss-gasse 34.	

Minden esetleges cáfolatot elkerülendő, bemutatom a levél hű másolatát is.

A levelet Fényes László kollegám adta át közlés végett. Tartalmi vonatkozásával nem foglalkozom, de bizonyítja, hogy Polónyi a január 26-iki választás után alig hat nappal a koalíció tudtán kívül *Felkínálkorott az udvarnak, kémkedést végzett ő felsége körül, a magyar jellemhez*

nem férő uton és módon. Tette ezt akkor midőn a győzelem fölött való örömmámorában az ország a függetlenségi elvek győzelmét várta és remélte. És tette az a Polónyi, aki egy évvel később, ugyanazon kémkedés alapján a Saskörben tartott banketen felségsértéssel illetve az uralkodót, amely beszéd közlése miatt kilenc lapot elkoboztak.

A fölvetett vádak kommentálását a sajtóra és a közvéleményre bízom; itt csak a magam föllépésének okait adom. A vád elhangzott. Követelem, szűnjék meg a takargatás és titkolózás. Legyünk nyitak és őszinték. Allítsatok mindhármunkat a bíróság elé. Isten és ember előtt elmondhatom, hogy az én lelkem tiszta, az én lelkiismeretem nyugodt, az én meggyőződése szilárd. Nagy harcot harcolok: az igazság, becsület és elvűség harcát. De győzőm kell. Zeng felém a normann hajósok éneke. Kicsiny ugyan a hajó, de nagy az elszántságunk, bizunk önmagunkban és bizunk istenben. És bízom a ti romlatlan lelketek igaz becsületességében.

Polónyit éljenzik — Lengyelt kizárják.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt ma tartott rendes heti értekezlete elé nagy érdeklődéssel nézett az egész ország, mivel itt került ismét napirendre a Polónyi-Halmos affér s előrelátható volt, hogy az Ugron Gábor és Lengyel Zoltán között támadt differenciák is itt kerülnek elbírálás alá. Az érdeklődés Lengyel Zoltán mai cikke után csak növekedett; és a függetlenségi párt be is váltotta a kíváncsiak igényeit. Az értekezlet határozottan szenzációs volt.

(Polónyi — vádol.)

Az országgyűlési és függetlenségi 48-as párt ma este 6 órakor Kossuth Ferenc elnökléte alatt értekezletet tartott, amelyen Apponyi Albert gróf és Polónyi Géza miniszterek, Tóth János, Günther Antal és Deésy Zoltán államtitkárok résztvettek. A jegyzőkönyvet Kenesse György vezette.

Kossuth Ferenc az ülés megnyitása után közölte, hogy Wekerle Sándor miniszterelnöknek szándékában volt a pártértekezletre eljönni, hogy egy interpellációra adandó válaszát ismeresse a párttal. Mivel azonban bizonyos adatok beszerzése vált szükségessé, válaszát egy későbbi értekezleten fogja előterjeszteni.

Ezután Polónyi Géza szólalt föl és kijelentette, hogy az elnökség a rendelkezésére bocsátott adatokat megvizsgálta és meggyőződött az ellene emelt vádak teljes alaptalanságáról és valótlanságáról, — azokról is, amelyek *A Nap* mai számában foglaltatnak — és azt a határozatot hozta, hogy a részletes adatoknak a pártértekezleten való felsorolását nem tartja szükségesnek. Polónyi fejtegette továbbá, elvileg annak horderejét, hogy egy igazságügy-miniszter a bíróság elé vigye az ügyét. Ezzel magára nézve akceptálná az illető azt a fölfogást, hogy minden ügyet a bíróság elé kell vinni. Ova inti a politikai pártokat, hogy erre az utra lépjenek, mert ez a parlamenti felelősség elvének megkerülése és a *miniszterek buktatásának parlamenten kívül álló tényezőkre való áthárítása.* Fölsorol úgy a külföldi államok, mint a magyar kormányzat multjából eseteket, amelyek élénken bizonyítják, hogy a legutóbbi időkig, amidőn nálunk egy-két ilyen esetben tényleg pört indítottak a miniszterek, egyszer sem mentek különösen politika hajsza jellegével bíró esetekben a bíróság elé. Megengedi, hogy ez kontroverz kérdés és ta-

lán az a leghelyesebb álláspont, hogy az egyes esetekben a konkrét eset természete szerint maga az illető miniszter határozzon a fölött, hogy milyen eljárást kövessen. Bizalmi nyilatkozatot nem kér, de kijelenti, hogy azon program alapján, amelyet a Házban adott, mindaddig, amíg a párt támogatásával megtisztelti, hűségesen teljesíti kötelességét.

(Kossuth, mint mentő.)

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy az elnökség a szóban forgó okmányokat átvizsgálta és kézzel foghatólag bebizonyított a vádak alaptalansága és valótlan volta. A parlamentben lejátszódott események után sem szükségesnek, sem helyesnek nem tartaná, ha a párt e kérdésben bármilyen állást foglalna.

Szentiványi Árpád szerint az igazságügy-miniszter a legnagyobb elégtételt kapta Halmos János bocsánatkérésével. Ennek ellenére Lengyel Zoltán ma A Nap-ban újra tárgyalja az ügyeket és Halmos vádjait magáévá teszi. Inditványozza, hogy a párt tárgyalja most Lengyel Zoltán ügyét.

(Lengyel Zoltánt kitessekelik.)

Károlyi István gróf kijelenti, hogy elvi szempontból a bíróság elé való vitelt tartja helyesnek. Foglalkozik Lengyel politikai magatartásával és hangsúlyozza, hogy ha valakinek bármely kérdésben kifogása van, a pártkör a helye az ügyek megbeszélésének. Ha a harcban összetartottak, kívánatos volna az most is, mert nagy küzdelem előtt áll az ország. Aki pedig lényeges kérdésben nem ért egyet a párttal, az lépjen ki a pártból.

Batthyány Tivadar gróf előadja, hogy az utóbbi időben sűrűn konstátálható, hogy a párt-nak vannak ellenségei és ezeknek céljuk a párt lejáratása. Legyen a párt benn egységes, kifelé erős, bizzunk egymásban és védjük meg egymást. Fölhívja a párt figyelmét az alapszabályok 2. szakaszára, amely azt mondja, hogy pártnátozat ellen párttag nem foglalhat állást, továbbá a 9. szakasz a. pontjára, amely a következőket mondja:

„Az egyetértésnek föntartása és a párt működésének sikere érdekében a párt elvárja minden tagjától, hogy ha akár a párt eljárása vagy valamely határozata, akár pedig egy párttag magatartása ellen észrevételek lennének, azokat csakis a pártértekezleten lehet előadni. Nem lehet a párt tagja az, aki gyűlésekben vagy cikkekben a párt programját, elvét, működését, vagy magát a pártot, vagy annak tagjait támadja.“

(Csak párt ne!)

Batthyány végül Lengyel ügyében e szakaszok alapján kéri a határozatot meghozni. Fölhívtak Kovács Ernő, Gaál Gaszton, Szappanos, István, Kmetty Károly és Rátkay László, aki a miniszter iránti szeretetének és bizalmának kifejezése mellett azt jelentette ki, hogy a függetlenségi párt érdekében levőnek tartja, hogy Lengyel vádjai ne maradjanak cáfolatlannul a közvélemény előtt, hogy a bíróság döntson az ügyben.

Most újból Polónyi Géza szólalt föl és kijelentette, hogy neki már az elnökség előtt az volt az óhaja, hogy a Lengyel által fölhozott vádakra vonatkozólag az összes bizonyítékok terjesztessenek a párt elé. Nehogy további vitáknak szüksége fölmerüljön, pontrólpontra előterjesztette a bizonyítékait annak elérésére, hogy a párt minden tagja meggyőződjék arról, hogy egy szervezett szövetkezetnek koholt rágalomával áll szemközt és hogy az ügynek mindennemű további vitatását fölöslegessé nyilvánítsák.

A párt zajos éljenzéssel fogadta az igazságügy-miniszter kijelentéseit.

Papp Elek inditványozta, hogy a párt bizalmának jeléül befejezettnek nyilvánítsa az ügyet.

(Lengyelt kizárják.)

Ezt az inditványt, valamint Batthyány Tivadarét egyhangulag elfogadták.

Ezután Gaál András és Egry Béla inditványozták, hogy a párt zárja ki Lengyel Zoltánt a párttagok köréből, mert a pártot huzamos idő óta folytonosan — gyakran sértő módon — alaptalanul vádolja és támadja, amely eljárás a párt-hűséggel és a párt alapszabályaival meg nem egyezik.

Az inditványt elfogadták és ezzel az értekezlet véget ért.

Presszió miniszterválsággal.

A függetlenségi párt értekezlete korántsem volt olyan sima lefolyású, aminek a hivatalos jelentés föltünteti. A párt több igen tekintélyes tagja erősen kardoskodott amellett, hogy Polónyi Géza ügyeinek tisztázására nincs más út és mód, mint a bíróság elé vinni az ügyet. Ezt követelte például Károlyi István gróf és Rátkay László, míg Gaál Gaszton parlamenti vizsgáló-bizottság kiküldését, Kmetty Károly pedig a döntés elhalasztását inditványozta.

Polónyi azonban minden áron meg akarta akadályozni, hogy az inditványokat a párt elfogadja. Ezt sikerült is elérnie azzal a páratlanul ravasz eszközzel, hogy rögtön lemond, mielőtt a párt nem veszi tudomásul az elnökség döntését.

A válsággal presszionált értekezlet azután el is fogadta a napirendretérési inditványt.

Az értekezletről fővárosi tudósítók az alábbi intim részleteket táviratozza:

(Polónyi fenyegetőzik.)

A 48-as párt mai értekezletéről kiadott kommuniké távolról sem adja hü képét az értekezlet lefolyásának. Helyi-nyel-közzel viharos jelenetek játszódtak le, melyek majdnem kabinválságot vontak maguk után.

A hivatalos jelentésnek számos hézaga van. Így nem közli Károlyi István gróf beszédének azt a részét, amelyben kifejtette, hogy az olyan ügyet, mint Polónyié, nem lehet sem párbaival, sem pedig párt- vagy parlamenthatározattal elintézni. Itt csak egyetlen fórum van, a bíróság. Polónyi erre azt felelte, hogy emellett az elintézési mód mellett a minisztereknek egyéb dolguk se lenne, mint a bíróságok elé járulni. Majd történelmi példákra hivatkozott.

Gaál Gaszton parlamenti vizsgálóbizottság kiküldését inditványozta, mire Polónyi kijelentette, hogy ebben az esetben rögtön levonná a konzekvenciákat és lemondana. Gaál nem akarván krízist előidézni, visszavonta inditványát.

(Bizalom és bizalmatlanság.)

Rátkay László dicsérte ugyan Polónyit, de kijelentette azt is, hogy ilyen esetben nem lehet a baráti szempontokat figyelembe venni, mert a párthatározattal való elintézés csak arra alkalmas, hogy a pártegységet megbontsa. Nem szabad az ügy fölött napirendre térni és bizalmi szavazattal nem lehet az ügyet elsimítani.

Polónyi kijelenti, hogy lemond a bizalmi inditványról, Kossuth Ferenc pedig kifejtette, hogy az elnökség a leglelkismeretesebben vizsgálta át az aktákat és már döntött ebben a kérdésben. A pártnak ebbe a döntésbe bele kell nyugodnia.

(A vezérlelőbizottság tudtával.)

Most végre előterjesztették az ügyre vonatkozó összes aktákat. A báró Schönberger Bélánéval való érintkezésre nézve Polónyi kijelentette, hogy a vezérlelőbizottság tudtával tartotta fenn az összeköttetést ezzel a hölgygyel, mert tudták róla, vagy legalább hitték, hogy az udvari körökkel összeköttetésben van.

(Lemond, lemond!)

Kmetty Károly inditványozta, hogy halasztsák el a határozathozatalt, mert az egyszeri betekintés nem elegendő arra, hogy az okmányok tartalmáról teljes képet nyerjenek. Polónyi erre ismét kijelentette, hogy a halasztást rosszalásnak tekintené és lemondana, amire Kmetty visszavonta inditványát.

Föl akart szólalni Nagy Dezső is, akiről tudták, hogy a bírói elintézés mellett van, de alig kezdett beszédébe, Kossuth Ferenc berekesztetnek jelentette ki a vitát és kijelentette, hogy az értekezlet egyhangulag elfogadta Papp Elek inditványát.

A Lengyel Zoltán kizárására vonatkozó inditványt fölállítás útján való szavazással döntötték el. Érdekes, hogy 30-40 képviselő, köztük Károlyi István gróf is, ülve maradt, vagyis a kizárás ellen szavazott.

Ugron Gábor — Lengyel Zoltánhoz.

Fővárosi tudósítók ma beszélgetést folytatott Ugron Gáborral, aki Lengyel Zoltán vádjairól a következőket mondotta:

— En semmi féle lépéseket Lengyel Zoltán ellen nem fogok tenni, mivel barátaimakiknek az ügyet előterjesztettem, azt tanácsolták, hogy semmiféle lépéseket ebben az ügyben ne tegyek.

Lelkiismeretem tiszta. Soha semmit magamnak nem kértem. Igaz, hogy Vörös Lászlónál többször fönn voltam, de Vörös hosszú idő óta barátom és soha semmit sem kértem tőle. Csodálatos, hogy éppen Lengyel emelte a vádat, hogy Vörösnél jártam, holott éppen ma értesülök, hogy Lengyel sokkal többször volt Vörös előszobájában látható, mint én.

Különben Lengyelt ma este kidobták a pártból. Sajnálom a fiatal embert, de nagyási hóbortban szenved. Nagyon téved, ha azt hiszi, hogy valaki majd hozzácsatlakozik. Csak most fogja látni, hogy milyen senki ő.

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Milliárdos kisasszony, operett. (Bérlet C.)
Szerda: Tökéletes feleség, szimfónia. (Bérlet A.)
Csütörtök: Szép Ilonka, daljáték. (Bérlet B.)
Péntek: Veér Judit rózsája, népszimfónia. Bemutató előadás. (Bérlet C.)
Szombat: Veér Judit rózsája, népszimfónia. (Bérlet A.)
Vasárnap: Délután: A csikós, népszimfónia. Este: A vig őzvegy, operett. (B. bérletszűnet.)

* A második fi harmoniai hangverseny. Az aradi filharmoniai egyesület a 33 ik gyalogezred zenekarának közreműködésével február hó 10-én, vasárnap délután öt órakor a Fehér Kereszt-szálló emeleti nagytermében rendezti második nagyszabású hangversenyét. A Zellner Sándor karmester által érdekesen összeállított szép program zeneszámai bizonyára nagy élvezetet szereznek a klasszikus zene kedvelőinek. Bár a próbák még serényen folynak, a zenekar ambiciózus tagjai már teljesen elkészülve várják a hangverseny napját. A hangverseny véglegesen összeállított programja a következő:

1. Liszt: Rákóczi-induló (Szinfonikus átdolgozás.) 2. Beethoven: Szimfonia 5 szám C moll op. 67. Allegro con brio. Andante con moto. Scherzo. Finale. 3. Tschaiowsky: Suite „Casse Noisette“

op. 71. I. Ouverture miniature. II. Danses caractéristiques: a) Marche. b) Danse de la Feé Dragée. c) Trepac; Danse russe. d. Danse arabe. e) Danse chinoise. III. Valse des Fleurs. 4. Wagner: Tannhäuser-nyitány.

* **Veér Judit rózsája.** A magyar történeti darabok között újabbán alig aratott egy is nagyobb sikert, mint Lampert Géza regényes színjátéka a Veér Judit rózsája, mely tavaly került először színre a budapesti Nemzeti színházban s azóta állandóan műsoron van. A darabot pénteken mutatja be az aradi színház, a főbb szerepeket a következők játsszák: Hunyady, Kápolnai Juliska, Kőrösi Juci, Benkőné, Keszler, Delli, Szatmáry, Várnay, Faludy és Kulcsár.

A szerelmes betörő.

Egy hivatalnok büntette.

A gyújtogatástól a lányszöktetésig.

— Arad. Közlöny távirati értesítése. —

Arad. január 21

Még a múlt év augusztus 3-án történt a fővárosban, hogy a Kossuth Lajos-utca 37. szám alatt lévő Gaedicke féle bankház kigyulladt. A tüzet azonban észrevették és mielőtt nagyobb veszedelem származhatott volna, eloltották. Este 8 óra 10 perckor a Kossuth Lajos-utcai járókelők észrevették, hogy a bankház kirakatából füst tödul ki. Értésítették a ház mestert, aki feltörte a bank ajtaját, tüzoltókat hívtak, akik hamarosan eloltották a tüzet. A másnap megtartott tűzvizsgálat megállapította, hogy a tüzet gyújtogatás okozta. A gyújtogató megelőzőleg kifosztotta a kirakatot.

Elvitt a kirakatból: 310 márkát, 600 frankot, 410 dollárt, 100 lirát, 400 bolgár papírpénzt, 125 hollandi papírpénzt, 200 román leit, 200 rubelt, 5 török fontot, 15 font sterlinget és 18 tallért papírban és aranyban, aminek értéke átszámítva 4922 korona 50 fillért tesz ki. Az értékek helyébe a tettes papirost helyezte el, azt leöntötte petrolummal és felgyújtotta. A gázóra alá is tüzet rakott, nyilván azzal a szándékkal, hogy robbanást okozzon, amivel a lopás nyomait akarta eltüntetni. E meglepő felfedezés után a rendőrség széles körű nyomozást indított a tettes kézrekerítésére. A vizsgálat vezetésével Huszár János rendőrfogalmazót bízták meg.

Huszár a nyomozás során megállapította, hogy a bankházból utójára negyed nyolc órakor egy gépiró kisasszony távozott. Azután csak két szolga maradt a helyiségben, akik ott takarítottak. Nyolc órakor ezek is elmentek és lehúzták a kirakatok vasredőnyeit, bezárták az ajtókat. Ezután tíz perccel már észrevették a tüzet. Első sorban ezeket hallgatta ki a rendőrség. Ezek azonban igazolták alibi-jüket és sikerült mindegyik gyanút elhárítani magukról. Ekkor a bank egyik német alkalmazottját fogták gyanuba. Ennek volt egy orfeum énekesnő kedvese, akinél sok pénzt találtak és éppen ez keltette a gyanút. Az énekesnő azonban igazolta, hogy a pénz az övé. Még 1904-ben helyezte el az összeget egy bécsi bankban, onnan vette fel most, mert szüksége volt a pénzre.

Miután ez a gyanu is hamisnak bizonyult, megfigyelték a bank alkalmazottait. A megfigyelés alatt leggyanusabbnak találták Molnár Miklós irodai alkalmazottat. Huszár János őt is kihallgatta. Molnár bebizonyította, hogy a tűz estéjén egy magyar államvasuti tisztviselő lakásán volt negyed 9-ig, fél kilenc órakor pedig már özv. Mócsy Jánosné üllői-ut. 1. számú lakásán volt, ahol az özvegy asszony *Hermina* nevű leányának udvarolt.

A tanúk kikre hivatkozott, igazolták az előadottakat. Az iratokat ekkor az ügyészséghez tették át, amely megindította Molnár ellen

az eljárást. Nehány héttel ezelőtt megjelent a főkapitányságon özv. Mócsyné és bejelentette, hogy Molnár Miklós megszóktatta a leányát. A rendőrség kutatta a szerelmeseket, de nem találta meg őket. Ez annyira elkésztette az özvegy asszonyt, hogy a múlt hét szombatján megjelent Huszár János rendőrfogalmazó előtt és szenzációs vallomást tett.

Elmondotta, hogy Molnár Miklós volt az, aki a Gaedicke-bankház kirakatát kifosztotta és felgyújtotta. Elmondotta, hogy Molnárnak nem is ez a valódi neve. *Vadászy* Andornak hívják és már nő ember. A felesége Budapesten él. Gonosz ember, akinek már dolga volt a büntető bírósággal.

E leleplezés után Huszár János fogalmazó megállapította, hogy *Vadászy* Andor tényleg azonos Molnár Miklóssal, akit a pécsi ügyészség 1905. óta sikkasztás miatt köröz. Molnár előre készült már a bankház kifosztására. A bank udvari ajtajához álkulcsot készített. Megleste, amikor a szolgák távoznak, azután besurrant a bank helyiségébe és elkövette a lopást és gyújtogatást. Nincs kizárva, hogy *Vadászy* (Molnár) még Budapesten tartózkodik, mert a napokban látták az Elemér-utcában.

HIREK.

Etikett-kérdés.

Arad. január 21.

Ha egy nappal előbb érkezett volna az a hír, amelyről alább lesz szó, okvetlenül felkeressük *Apponyi* Albert grófot, hogy nyilatkozzék az amerikai demokráciáról. Ő hetekig künn volt, bejárta fél Amerikát, sokat szónokolt, még többet látott, de a legtöbbet tapasztalt, ugyannyira, hogy ezt a látszólagos fordulatot, amelyet a jelenlegi közoktatásügyi miniszter a liberalizmus felé tett, amerikai útjának tudják be misztikus személyiségének komoly interpretálói.

Megkérdeztük volna tőle, hogy hát milyen is az az amerikai demokrácia, amelyben állítólag még hamvai sincsenek a spanyol etikettnek. Érdekes és aktuális az a kérdés, abból az alkalomból, hogy Dawis amerikai ellenadmirális valami jelentéktelen etikett kérdés miatt összekülönbözött *Swellehan* kormányzóval. Dawist a földrengés által elpusztított Kingston megmentésére küldték, de a fő- vagy elmentengernagy ur nem végezte el a mentési akciót, hanem sarkon, illetve hajótengegyen fordult és visszament oda, ahonnan jött — azért, mert megsérült az etikett.

Ha nálunk történik ilyesmi. szót se vesztegetünk rá. Megértjük. Rólunk legnagyobb ellenségeink, a bécsi klerikálisok se tétélezik fel a demokráciát. De Amerika! Eddig nem hittük, hogy ott ilyen eset is előfordulhat. Amikor ezek életéről, temérdek vagyonról, egy egész város megmentéséről van szó: fő az etikett. De noha érdekes és jellemző az eset, mégsem akarunk általános következtetést levonni az amerikai viszonyokról. Valószínűbbnek tartjuk, hogy ez teljesen Dawis ur, speciális esete, amelynek szanalása bizonyára nem fog elmaradni.

Az emberi kötelességek mindenekelőtt. Ezt az elvet vallják, hirdetik és követik első sorban Amerikában. Rövid hónapok óta nem igen változhatott ott a helyzet és így valószínűnek látjuk, hogy az admirális ur meg fogja kapni a leckét az ő etikettszerű eljárása miatt.

— **A képviselőház üléseit berekesztik.** Budapestről táviratozzák: Képviselői körökben elterjedt hírek szerint, a kormány a költségvetés és az ujoncjavaslat letárgyalása után előterjesztést tesz az első ülészak berekesztése iránt. A tanítói fizetésrendezések, a munkásbiztosítási javaslatok, valamint a kormány többi reformjai már a következő ülészakban kerülnek tárgyalás alá. Ekkor határoznak az alelnöki fizetések megszüntetése és a harmadik alelnök megválasztása tárgyában.

— **A polgármester Párisban.** *Varjassy* Lajos polgármester az automobilgyár ügyében holnap reggel utazik Párisba, ahol érintkezésbe lép a Westinghouse gyár párisi igazgatóságával. Mint értesülünk, *Sármezey* Endre vasutigazgató, akit a törvényhatóság tudvalevőleg felkért, hogy kalauzolja a polgármestert, közbe jött akadályok miatt nem utazhatik Párisba.

— **Február 8. Az Asztalos Sándor-Társaság** mint szoborbizottság lelkes ügyszeretéből az 1849. évi február 8-án hősiessen vívott utcai harc évfordulóján az emlékünnepe rendezése céljából kérem az elnökséget és tagokat, kegyeskedjenek szerdán este 8 és fél órakor a három 8-as vendéglőben megtartandó értekezletre minél többen elfáradni. Honfitui üdvözléssel: *Gásza* Béla alelnök.

— **Megsemmisített nemzeti ségi mandátum.** Budapesti tudósítónk jelenti: A képviselőház ötödik bíráló-bizottsága ma este folytatta a *Brediceanu* Coriolán, a németbogsáni kerület képviselője ellen beadott panasz tárgyalását. A vizsgálat vezetésével megbízott *Horváth* Gyula képviselő ismertette a terjedelmes anyagot, mire ugy a választástvédők, mint a választást megtámadók előadták megjegyzéseiket. Rövid tanácskozás után az elnök kihirdette az ítéletet, mely szerint a bizottság a németbogsáni mandátumot megsemmisíti és kötelezi a választást védőket összesen nyolcezer korona költség megfizetésére. Az indokokban elmondja a bizottság, hogy *Brediceanu* és hívei a választásnál alkalmazott erőszakkal és fenyegetéssel oly mérvű megfélemlítést idéztek elő, hogy alaposan feltehető, miszerint ez a választás eredményét döntőleg befolyásolta.

— **Titokzatos vitriol merénylet Aradon.** *Varga* Lajosné aradi munkásasszony ellen vasárnap este hét óra tájban egy asszony, akit csak látásból ismer, vitriol merényletet követett el. A vitriol Vargáné fél arcát elégette. Vargáné azt hiszi, hogy a merényletre egy *Erzsényi* Andrásné nevű asszony, aki neki husz koronával tartozik, biztatta fel a merénylő nőt. A rendőrség megindította a nyomozást a titokzatos ügyben.

— **Kereskedők szabad liceuma.** Az *Aradi Kereskedők Köre* által rendezett szabad liceumon január 22-én, kedden este lesz a második előadás. Ezen *Jankó* Gyula, az aradi fa- és fémpari szakiskola tanára tartja több estére terjedő előadásának első részét az *iparművészet*ről. Az előadásának általános érdekű voltára való tekintettel a kör tagjain kívül egyéb érdeklődőket — hölgyeket is — szívesen látunk. Az előadás a kör helyiségében (Szabadság-tér 7. sz. 1. em.) pontban kilenc órakor kezdődik. *Meer* Ármin, a közmivvelődési osztály igazgatója.

— **Új jogtudor.** *Singer* Jenő aradi ügyvédjelöltet szombaton avatták a kolozsvári egyetemen a jogtudományok tudorává.

— **E halasztott egyházi közgyűlés.** Az aradi református egyház tegnapi kitűzött rendes évi közgyűlését a jövő vasárnap délelőtt 11 órakor fogja megtartani. A közgyűlés elhalasztása a tanítók diszközgyűlése miatt történt.

— **Katonazene a jégpályán.** Az aradi jégpályán holnap, kedden délelőtt 11—1 óráig a 33-ik gyalogezred zenekara, *Zellner* Sándor karnagy vezetésével hangversenyt tart. Tagok nem fizetnek beléptidiját. Nem tagoknak és nézőknek a beléptidij 60 fillér.

Halálozás. *Uralkodó* Ferenc József nyugalmazott mozdonyvezető, volt aradi lakos, f. hó 16-án Gyulafehérvárott meghalt. A gyászír aradi barátai és ismerősei körében is élénk részvétet keltett.

Jubiláó főkantör. *Kohn* Dávid, az aradi izraelita hitközség főkantora husvét első napján ünnepi kántori működésének ötvenedik évfordulóját. A hitközség ez alkalomból a hetvenkét éves, de hangjának teljes birtokában lévő főkantort ovációban készül részesíteni.

Jegyzőváasztás Soborsinban. *Lengyel* Sándor dr. mária-radnai főszolgabíró pályázatot hirdet a *Soborsinban* megüresedett körjegyzői állásra. A pályázati kérvények február hó 8-ig nyújtandók be; a választás február 9-én délelőtt 11 órákor lesz Soborsinban.

Praeservatív ideális legjobb minőségben Vojtek és Weisznál. 112

MULATSÁGOK.

Farsangi naptár:

Január 23. A zadorlaki tüzoltó-egylet táncvigalma (Nagyvendéglő.)

Január 26. Az aradi izraelita nőegylet és népkönyha estélye. — A mária radnai önkéntes tüzoltó-egyesület műkedvelői előadással egybekötött táncvigalma (Faller-vendéglő.)

Február 1. Tanítóház Iparosház.) — A világi polgári kör és dalkör hangversenyyel egybekötött táncestélye (iskolaépület.)

Február 2. Az aradi vaskereskedők és vaskereskedelmi alkalmazottak táncvigalma (Központi Szálló.) — Az aradi cipezsek szakosztályának táncmulatsága (Fehér Kereszt.) — A kispénzű erdőhegyi ifjuság hangversenyyel és műedvelői előadással egybekötött táncmulatsága (Polgári olvasókör.)

Február 3. A hódmezővásárhelyi kereskedőifjak egyesületének álarcoestélye (Fekete Sas.) — Az aradi összes asztalos, karpitos, esztergályos és szobrász segédek táncvigalma (Fehér Kereszt.)

Február 9. A vasutas szövetség aradi kerületének hangversenye és táncestélye (Iparosház.)

(=) **Köszönetn-ílvánítás.** Az aradi kir. főgimnázium *Petőfi*-önképzőkörének ünnepélyén a következők voltak szivesek felülfizetni: özv. Boros Béminé 10 kor., Papp I. János püspök 10 kor., Hegedüs László 10 kor., N. N. 10 kor., N. N. 8 kor., Kuttin Alfréd dr. 8 kor., özv. Dániel Józsefné 5 kor., Fuchs N. 5 kor., Horod 5 kor., Joób Gusztáv 4 kor., dr. Winter 3 kor., N. N. 3 kor., özv. Schwefferné 2 kor., Capek Ödönné 2 kor., N. N. 2 kor., Román József 2 kor., Wiener Gyula dr. 2 kor., Balla Frigyes 2 kor., N. N. 1 kor., Leopold Frigyes 20 fill. A felülfizetőknek, valamint a Japán-kávéháznak a székek kölcsönadásáért és az Aradi Butorszövetkezetnek azoknak oda és elszállításáért, az intézeti segélyző egyesület nevében köszönetet mond a rendezőség. Az ünnepély a segélyző egyesület javára 491 kor. és 13 fillért jövedelmezett.

M i é r t

részosítik előnyben a Scott-féle Emulsiót a közönséges csukamájolajjal szemben? Mert a közönséges csukamájolaj rendszeren emésztési zavarokat idéz elő és a szervezet a csukamájolajnak csak igen parányi részét képes magába felvenni, míg a Scott-féle Emulsióban a csukamájolaj legfinomabb cseppcskékre lévén osztva, még a leggyengébb gyomor által is könnyen emészthető. Ennélfogva a csukamájolaj oly óriási táp- és gyógyereje teljes mértékben javára van a szervezetnek és új erőt, új életet jelent.

A Scott-féle Emulsió valódiságának jele a „hátán nagy csukahalat. vivó halász” védjegy.

Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levélbélyeg beküldése ellenében mintával bérmentve szolgál:

Dr. BUDAI EMIL „Városi gyyszertára” BUDAPEST, IV., VACI-UTCA 84-80.

Egy eredeti üveg ára: 2 K. 50 f. Kapható minden gyyszertárban.

FERENCZ JÓZSEF

NAPIREND.

Január 22 Kedd. Róm. kath. naptár: Vince. — Protestáns naptár: Vince. — Görög keleti naptár (Január 9.): Polieukt. — A nap kel 7 óra 41 perckor, nyugszik 4 óra 43 perckor.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 5.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3-4. Dr. Fodor Ödön délelőtt 8-9. Dr. Rosenbaum Pal délelőtt 8-9. Dr. Hermann J. Károly kezdőn és pentekor délelőtt 12-1 órákor.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerinti, a mai napra a következő időjárás várható: Hideg, elveto csapadék.

Január 23. Az országos vöröskereszt-egyesület aradi fiókjának közgyűlése délután 4 órákor (Városház)

Január 25. Körjegyzőváasztás Uj Paulison.

Január 26. Az aradi posta- és távirada tisztviselők sport egyesületének közgyűlése este 9 órákor (Kovács és Novonyi vendéglő.)

Január 27. Az aradi polgári takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10¹/₂ órákor. — Az aradi tanítótestületi etek segélyalapjának közgyűlése délután 3 órákor (Polgári fiókskola.) — Az aradi első takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órákor. — A borosjenői takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése délután 3 órákor. — A békes-csabaí termény és áru aktár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órákor. — Az aradi Lloyd-társulat rendkívüli közgyűlése délután 2 órákor.

Január 31. Aradmegye rendkívüli közgyűlése délelőtt 10 órákor.

Február 2. A nagy-buttyini takarékpénztár és előlegezési egyesület mint szövetkezeti közgyűlése délelőtt 10 órákor. — Az új-aradi takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órákor.

Február 3. A kispénzű takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órákor. — Az aradi ipar- és népbank részvénytársaság közgyűlése délelőtt 10 órákor.

Február 9. Körjegyzőváasztás Soborsinban.

Február 10. Az aradi filharmoniai-egyesület hangversenye délután 5 órákor (Fehér Kereszt.)

KÖZGAZDASÁG ES KÖZLEKEDES

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, január 21

Kínálat és vételkedv mérsékelt. Elkelt 12,000 méter-mázsa tartott áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza áprilisra	7.14—7.45	7.46—7.47
Buza októberre	7.71—7.78	7.79—7.80
Rozs áprilisra	6.75—6.76	6.79—6.80
Zab áprilisra	7.39—7.40	7.40—7.41
Uj tengeri	5.12—5.13	5.13—5.14

Zárul 5 órákor:

Osztrák hitelrészvény	867.50
Magyar hitelrészvény	837.5
Lezártbank részvény	332.5
Rima-Murányi vasma részvény	569
Osztrák-magyar Államvasuti részvény	91.50
Déli vasut	176.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Január 21. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közep páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fill rig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 127—128 fillérig; fiatal közep páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 127—128 fillérig; könnyű páronként 200 kilogrammig terjedő súlyban 128—129 fillérig.

Szerbiai: Nehez páronként 26 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közep páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig.

Sertésleltszám: Január 18. napján volt készlet 17,644 darab, január 19. napján főlhajtatott 534 darab, január 19. napján elszállított 167 darab, január 20. napjára maradt készletben 18,013 darab.

A hizott sertésüzlet irányzata: Változatlan.

IDEGENEK ARADON.

Január 21

Központi száloda. Sorsich B. honvédezzredes Lugos. — Lase Gusztáv fakereskedő Budapest. — Fogyovics Sándor kir. körjegyző Nagyagot. — Dr. Petrovics György ügyvéd Makó. — Stern Vilmos kereskedő Budapest. — Weingärtner Károly kereskedő Budapest. — Kuttel Árpád jegyző Temesvár. — Spitzer Vilmos kereskedő Budapest. — Bonyhart Ede kereskedő Budapest. — Kotrander Ignác fakereskedő Déva. — Meidinger Lajos kereskedő Budapest. — Herzl Bernát igazgató Budapest. — Groffner Viktor igazgató Temesságh. — Murányi Iván gyáros Ujpest. — Juhl Miksa gazdasítizt Temesvár. — Frisch Mór kereskedő Bécs. — Steinfeld Béla malomtulajdonos Baja. — Szabó László festő Nagyvárad. — Reistein Ede kereskedő Bécs. — Groszman Fülöp kereskedő Szeged. — Valdman Mór kereskedő Bécs

Fehér Kereszt szálloda. Pászty Kálmán huszárezredes Szeged. — Gróf Keglevics György nagy birtokos. — Milovan Valér jegyző Mondorlak. — Dr. Luders Miksa vegyész Mitila. — Szamolay Vilmos magánzó Budapest. — Szamolay Bela a magánzó Budapest. — Szamolay Vilma magánzó Budapest.

— Galambos Sándor földbirtokos Óbecse. — Deutsch Arthur kereskedő Budapest. — Fuchs Simon utazó Temesvár. — Gescheit Ferenc utazó Temesvár. — Landes Trószten utazó Budapest. — Márkus Zsigmond utazó Budapest. — Kaufman Salamon utazó Budapest. — Vesseli H. utazó Budapest. — Horváth Sándor utazó Budapest. — Veisz Gyula utazó Budapest. — Roth Adolf utazó Budapest. — Schwarzenberg Mór utazó Budapest. — Fürst Miksa utazó Debrecen. — Braun Sándor utazó Budapest. — Hirsch Ignác utazó Budapest. — Sternheim Lajos utazó Budapest. — Kohn Gyula utazó Budapest. — Frankl Sándor utazó Budapest. — Kutasi Nándor utazó Bécs. — Berger Salamon utazó Bécs. — Pfeifer Manó utazó Bécs. — Helfer Kálmán utazó Bécs. — Kárász Imre utazó Bécs. — Klein Simon utazó Bécs.

Nemzeti Színház.

C) bérlet. C) bérlet.

Kedden, 1907. évi január hó 22-én:

A milliárdos kisasszony.

Operette 3 felvonásban. Francia eszme után írta: Lindau Károly. Zenéjét szerző: St. auss J. Fordította: Mérey A.

SZEMÉLYEK:

Stanley Ross	Ladislai J.	Véry Ávos	Faludi K.
Betty, leánya	Zsigmond A.	Feigenbaum	Borbély S.
Povicska Nasa	Zalai Margit.	Turieltaub	Nyárai A.
Bolesláv	Szathmari A.	Harmat Évi	Rontai B.
Bassróti	H. nyadi J.	Watson, tanár	Kulcsár L.

Kezdete este 7 és fél órákor.

NYILTTER.*

Ajánlok

Tiszta akác és vegyes virágmézet.

Különleges, tiszta, illatos valódi

Gyógy Hársfa Virágméz,

köhögés, rekedtség, és gyomorhaj ellen rendkívül gyógyhatással van.

Üvegekben és nagyobb mennyiségekben kapható.

Erdelyi Caloil és csemge almák, Stiriál jerce és mindenféle hizott szárnyasok saját hizlaldamból. 175

DÜRR GUSZTÁV,

csemge, fűszer, pezsgőbor és savanyvíz kereskedése

ARAD, a városházzal szemben. Telefon 118. sz.

Ház eladás!

Lipót-utca 12/a
Lipót-utca 13.
Lövész-utca 3/a.
Lehel-utca 14. 1433
Lehel-utca 19.
Uj-Mikalaka 440.
és még sok számos
más előnyös feltéte-
lek mellett.

Bővebbet

Klein József

Arad, Radnai-ut 10.

TITKOS

betegségek ellen legjobb szer a törvényesen védett

'TRIAS'

mely 2-3 nap alatt felelősség mellett a legolmányagóbb húgycsőfolyást megszünteti
Ára: férfiaknak K 1.80, nőknek K 2.50.

Köszvény, Csusz, Rheuma, fő- és fogfájás ellen a

PAPP-téle

'MENTHOLIN'

biztos hatású gyógyszer.

Egy próba elegendő!

Ára 1 korona.

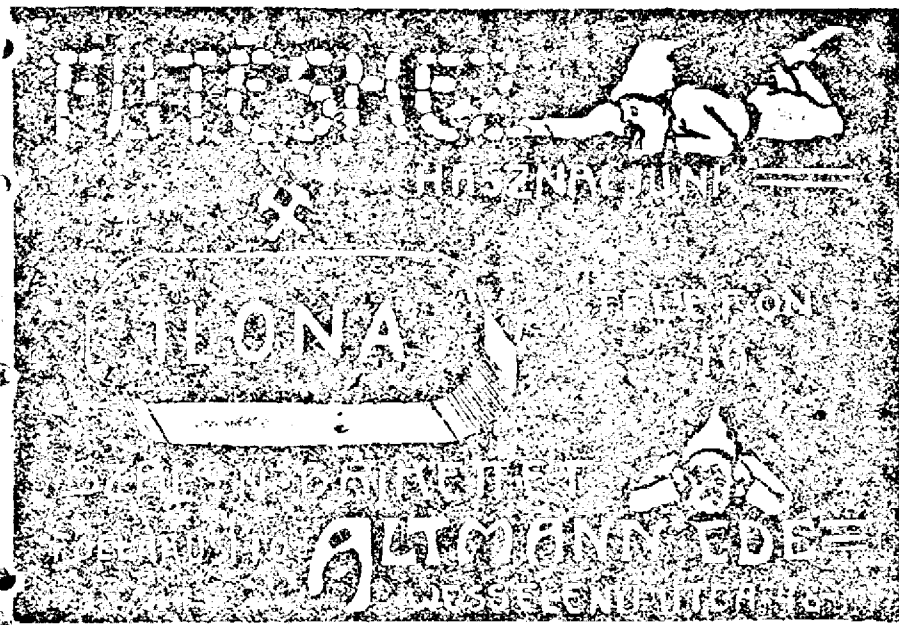
Főntieket titoktartás mellett küldi:

PAPP L.

gyógyszertára Tiszaszentimrén.

Főraktár Aradon: 3967

Földes Kelemen gyógytárában.

Sok millió előkelő
urhölgy használja a
világhírű

Földes-téle

Margit-Cremet,

mely zsírtalan, árcímmenten a régióba szél is.

A Földes-téle MARGIT-CREMÉ gyorsan és biztosan ható
ártalmatlan és szepiők, májtottok, bőrcsúskák, pattanások,
kifutások s mindennemű bőrhibák ellen. A világ legelőkelőbb
hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak páratlan
és csodás hatásáról. Egy éjszakai alkalmazása után erről mindenki
meg fog győződni.

Készít:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Főraktár: 3887

Török József gyógyszerésznél Budapesten.

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszerésztárában.

Rosenberg József Szabadság-téri bazára

(Pótlal kávéház mellett.)

Értesítem az igen tisztelt vevő-
közönséget, hogy

Szabadság-téri bazárom alkalmi tárlata

a mai napon megnyílt.

Acélra jó minőségéről és olcsó-
ságáról mindenki személyesen meg-
győződhetik.

Tisztelettel 2709

Rosenberg József.

Mindenféle alkalmi ajándékok
nagy választékban.

Simonyifalvi kisgazdák részére keresek

piros-tarka feloszló tehénészeteket.

A növendék állatokat is átvesszük.

Eladok

120 drb. egy éves vészen átment

mangolica süldőt,

párban 124 kilósak.

Kralovánszky Kálmán,

Posta Seprős, Aradmegye. 151

Egy 50 év óta fenálló
jó forgalmu
üzlethez,
mely 10% biztos jöve-
delmet hoz,

társat keresek

30 ezer korona készpénz befek-
tetéssel az üzlet kibővítése
céljából.

Bővebb felvilágosítást nyújt
a kiadóhivatal. 95

Van szerencsém a nagyérdemű
közönségnek tudomására adni, hogy
Fischer Samu

pék- és sütőde

üzletét

átvettem és saját nevem alatt ve-
zetem. — Minden nap friss fehér
sütemény, fehér kenyér, barna és
rozskenyér és valódi gracham ke-
nyér, de uáni sütemény és házi
kenyer szépen és ízletesen lesz
készítve. 2891

Kérem a nagyérdemű közönség
becses pártfogását.

Tisztelettel

Leicher Frigyes,

Deák Ferencz-utca 16.

Permetező javítások elfogadtnak.

M. kir. szabadalmazott

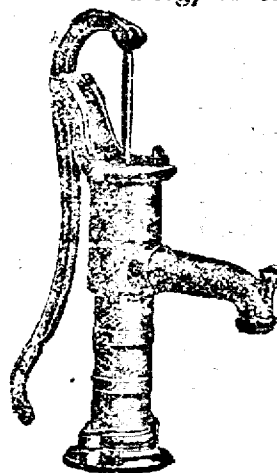
Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gummi csövek legolcsóbb gyári
árakon.

A szivattyu bengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, a szőlő magvak,
héjak és egyéb tisztatlanságok
azonnal továbbittatnak, ezáltal a sziv-
vattyu nem romlik és a bort nem
ronthatja, a gépezet jó működé-
sért 3 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Selyő szelepekkel. Közö-
geknek legalkalmasabb,
mert homokos és sáros víz hasz-
nálataúál sem tagadják meg a
szolgálatot. — a gép jó működé-
sért 3 évi jótállás (ingyen javítás),
hozzá való országos egységes csá-
varok és a legjobb minőségű be-
gummitított
kendercsövek
legolcsóbb
árban.

Kutak

a hozzávaló
csövekkel
olcsóbbak és
jobbak, mint
bármely bel-
vagy külföldi
gyárban.

Hönig Otto

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő
és szivattyu készítő. 274

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Tégla, Cserép

legkedvezőbben kapható

Pollak Sándor

körkémence téglagyárában

Mikalakán, a Radnai-út végén.

A motoros vasút megálló helye.

Városi telefon 206. — Gyári telefon 515.

Rendelések felvétetnek Karolina-u. 7. sz. irodámban, vagy Maros-utcai lakásomon. A téglát vám és fuvarmentesen házhoz szállítom. — A gyárba saját új mű utam vezet. Nagy raktár saját gyártmányu hornyolt és kupola cserepekben, flaster-, kút- és facon-téglákban.

Pfeiffer Sándor

vizsgázott kőműves mester, építési vállalkozó

Arad, Török Gábor-utca 2. sz.

Elvállalok az építészeti terén előforduló mindennemű

ÉPÍTÉST,

valamint ócska épületek jókarban tartását. A legmagasabb kőcsontui építésre kieszközlők. Tervezéseket a legmodernabb stílusban, valamint költségzámításokat kívánatra díjmentesen készítek.

Tisztelettel

Pfeiffer Sándor.

130

Hirdetés.

Közhirre tesszük, hogy Világos község tulajdonát tévő 3 drb. tenyészképes pinszgaui fajú tenyészbiáját f. hó 23-án d. e. fel 9 órakor a község ház udvarán nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladjuk.

Világos, 1907. év január 17-én.

Stéger Vendel,

községi író,

Grek Döme,

bíró.

117

Felvétetik azonnal

több jó kiképzett butor és épület

asztalossegéd.

Ajánlatok fizetési igények meghatározása mellett küldendők az

Erzsébetvárosi kereskedelmi szövetkezetének asztalos gyárműhelye

czimére.

173

Árverési hirdetmény.

Alóírott csődtömeggondnok közhirre teszem, hogy vb. Szauer Adolf aradi közadós csődtömeggondnok tartozó és a csődleltár 302., 304-312. tételei alatt felvett összesen 986 kor. 58 fillér becsértékű fűszer-árak és üzleti felszerelési tárgyak, továbbá a leltár 303. tétele alatt 300 K. becsértékű üzleti portál és a leltár 313-337. tételei alatt 210 kor. 20 fillér becsértékű názi butorok ajánlati árverésen eladtnak.

Felhívom ennél fogva a venni szándékozókat, hogy a fent kitüntetett becsértéknek megfelelő 10%-nyi bánatpénzzel eladott ajánlataikat az árakra és bolti felszerelésekre külön, továbbá a butorokra külön és a portáléra külön, írásban f. évi január hó 28. napjának d. e. 12 órájáig nálam adják be.

Az eladásra hirdetett ingók közbenjöttöm mellett megtekinthetők.

Vevő köteles a vételárat és a vételári összeg után III. fokú bélyegilletéket az eladásnak csődbírói jogahagyása után 24 óra alatt kezdeményezni készpénzben lefizetni, s ugyanezen idő alatt az összes megvett tárgyakat átvenni és elszállítani.

A választmány a beérkezett ajánlatok tárgyában folyó évi október hó 28. napján délután 3 órakor Aradon Dr. Mittler Izidor ügyvédi irodájában tartandó ülésen fog határozni, fenntartva magának a jogot a beérkezett ajánlatok közül bármelyiket elfogadni, valamennyit visszautasítani, az árverést azonnal szóbelileg folytatni, esetleg pedig az ingókat más módon értékesíteni.

Ha a vevő a fenti árverési feltételeknek eleget nem tesz és különösen, ha a vevő a kiadott határidőben a vételárat kifizetui vagy az ingókat átvenni és elszállítani elmulasztaná, úgy a bánatpénz elvesztésén felül a megvett ingóságok tárgyak a vevő kárára és veszélyére fognak értékesítettetni.

Sem a tömeggondnok, sem a választmány nem vállal szavatosságot az eladásra hirdetett ingók, minősége, mennyisége és ugyanazonosságáért.

Arad, 1907. évi január hó 20 án.

Dr. Marsieu Jusztin,

aradi ügyvéd, mint vb. Szauer Adolf csődtömeggondnok (Széchenyi-utca.)

156

Azon urral, ki

ezen lapra figyelmeztetett holnap d. u. 5-6 óra közt találkozhatom a Forray-utca Nádasdy-palotájában levő Zinner Vilmos mű órás és ékszerész kirakata előtt.

Férjhez mennék

azon urhoz, a ki arról biztosít, hogy a karika gűűt Zinner Vilmos ékszerésznel veszi meg, ahol jól és olcsón lehet her vásárolni.

2956

Hálás leszek

azon nemesszivű nőgyónak ki, hogy a hivataiból el ne kések megveszél azon szép és olcsó zsebórára, melyre Zinner Vilmos gűű órás Forray-utcai kirakata-ba láttam.

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség becses tudomására adni, hogy több oldali felszólításnak engedve

ARADON, Szabadság-tér és Hunyadi-utca sarkán

Münz-féle házban a II. emeleten egy

női divat termet

nyitottam.

Budapesten a mai kor igényeinek teljesen megfelelő hynemű üzletem elegendő garanciát nyújt arra, hogy csakis a legújabb divatu, legjobb kiállítású ruhadarabok kerülnek ki, miért is remélem, hogy a helybeli közönség becses bizalmával megszerencséltem.

Női divat termemben minden elképzelhető női ruhák készíttetnek, és csupán a megrendelések és próbálások egy szakképzett férfi által eszközöltetnek Aradon, míg a ruha budapesti elsőrendű munkásaim által lesz elkészítve.

Még midőn megjegyzem, hogy áramim a lehető legjutányosabbak, maradok magamat a n. é. közönség becses bizalmába ajánlva

Kiváló tisztelettel

42

Kocsis Pál.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Péküzlet

2 kemencével és lakással kiadó. Tudakozódhatni Löffler Dénesnél, Boeskey-tér 4. sz. 174

3 szobás lakás

fürdőszobával, a belváros közelében, magános ember részére kerestetik. Ajánlatokat „3 szobás” címen a kiadóhivatal továbbítja.

Szőlő!

A muszkai hegyen egy jó fekvésű 7 holdas termő szőlő szép nagy épülettel, uri lakással teljesen berendezve eladó. Cím a kiadóhivatalban. 81

Iroda

helyiségnek kiválóan alkalmas első emeleti utcai lakás február 1-től kiadó. A lakás három utcai szobából és előszobából áll; bejárat a lépcsőházból. Megtekinthető bármikor Deák Ferenc-utca 30. sz. alatt. 112

Veszünk könyvtárakat

egyes könyveket, Lexikonokat, jogi, szépirodalmi és egyéb munkákat legmagasabb árban Ingviz I. és Fia könyvkereskedő s. Arad 235.

A Deák Ferenc-utcában

egy alkalmas üzlethelyiség február 1-ére kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 125

Székudivar községben

a legélénkebb forgalmu helyen egy korlátlan italmérési engedéllyel bíró vegyeskereskedés házzal együtt eladó Cím a kiadóban. 146

Eladó.

egy alig használt Schunder-féle pedálos díofa czimbalom. Megtekinthető Ries és Társa Szabadságtér 5-6 szám 123

Gépirónő állást keres.

Cím a kiadóban.

Jllés-utca 73. számú ház

nagy kerttel eladó. 121

Több száz

rongált dobozu levélpapírt minden elfogadható árban árusítok. Veszek könyvtárakat. — **Kerpel Izó** könyvkereskedő. 2685

Kurilcsi-uton 16. szám alatt

levő ház minden percben szabad kézből eladó. A benne lévő lakóval bővebben lehet beszélni. 120

Egy jó karban levő zongora

megvételre kerestetik. Cím a kiadóhivatalban. 114

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Hajdu tea
 mell- és tüdőbetegeknek számtalan esetben kipróbált szer.
 Legjobb sikerrel használható köhögés, hurut, rekedtség, számarhurut, elnyálkásodás, minden mellbaj, a légszűrés, a tüdő, a gége hurutos megbetegedései, légzési nehézségek, szűk-mellűség, asthma stb. ellen.
 Ár 50 fillér. Kapható Aradon, **Faldes Kelemen** gyógyszerésznél. 3871

Eladó szőlőoltványok!

Van szerencsem a szőlő birtokos urak figyelmébe fűzve, hogy **addig, míg készletem tart** az évi szőlőoltvány-termésemből kiváló szép, **dus gyökérzetű**

bor és csemege-faju szőlőoltványok

kerülnek eladásra.

A nagy szárazság köv (keztében) kimaradt lőkék pótlására különösen ajánlom **dus gyökérzetű szőlőoltványaimat**, továbbá **gyökeres Riparia-Portalis és Rupestris-Monticola** veszőlmet.

Az oltványokkal való sikeres pótlási eljárásai t. vedőim nek kívánatra szívesen szolgálak.

A fajokra és árakra nézve bővebb felvilágosítással szolgál

WINKLER JÓZSEF

szőlőoltványtermelő

2545

Telefon 410. Arad, Batthyány-utca 13. Telefon 410.

Hölgyek és uraknak igen fontos!

Hajós-féle

Hajregenerator

az ősz haj eredeti színet és ifjúkori szépségét rövid idő alatt visszaadja. Sem a fejbőr, sem a fejbőrre nem piszkítja.

Ára 1 kor. 20 fillér.

Hajós-féle

Goldelse

aranyszőkére fest minden haját. Meglepő eredmény. Teljesen ártalmatlan. A hajbort erősíti, a koroképeződést megszünteti. Ára egy üvegnak 2 kor.

Hajós-féle

Depilatorium

kitűnő a maga nemében, páratlan szőrvesztő szer. Kezelése a legégszerűbb. 5 percz alatt a baját bármely helyről eltávolítja. Ára 1 kor.

Fenti szerek kaphatók a készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában

3861

Arad, Andrassy-tér 27. sz. a megyeházzal szemben.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

Leltárunk alkalmából:

Egyes ezikkek, melyek a kirakatban poros vagy gyűröttek lettek, de jó és használható állapotban **rendkívüli olcsó árban** árusítjuk.

E leltári árleszállítás csak e hó folyamán tart.

Női fehérnemű egyes darabból!

Maradékok: Barchent, mosó és **különösen finom 140 széles fekete és színes kelmék, blousok és aljakra használható.**

Farsangra:

Báli selyem kelmék.

Báli bati stok.

Báli Costumök.

Báli belépők.

Báli hosszú keztyük.

Báli legyezők.

3811

Rosenblüh H. és Társa.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!